

Beiaardnummer- Deel 1

Jef Rottiers

In dit extra-dikke nummer (vandaar ook de splitsing: het tweede deel volgt over enkele dagen) buigen we ons deze keer speciaal over de beiaard van Meise.

In de toren hangt al de tweede versie van wat toch wel een apart kantje van Meise is. Zoveel beiaarden zijn er nu ook niet in de omgeving en het is dus zeker een opvallend kenmerk van deze gemeente. Met lange artikels belichten we enerzijds de figuur die hier jarenlang de verpersoonlijking van die muziek was en anderzijds de historiek van dit alles.

En hiermee sluiten we tegelijk ook 2015 af, het eerste "normale" werkjaar na onze wedergeboorte. Vorig jaar stond vooral in het teken van overeind komen uit de bijna 10-jarige winterslaap, nu hebben we gepoogd terug activiteiten én documentatieverspreiding én archiefwerking een vaste regelmaat te geven.

Ons archief en onze bibliotheek komen stukje-bij-beetje terug beschikbaar en worden systematisch geïnformatiseerd. Onze website maakt dat alles nog beter toegankelijk voor onderzoekers. De belangrijke giften die we mochten ontvangen hebben unieke verzamelingen binnen gebracht, die we nu dank zij de gemeente niet alleen in de bibliotheek, maar ook op de zolder van het Cultuurhuis behoorlijk kunnen bewaren.

De maandelijkse praatcafés-met-spreker blijken een schot in de roos te zijn en geven naast de voordrachten zelf ook telkens de kans om met andere geïnteresseerden een babbel te slaan.

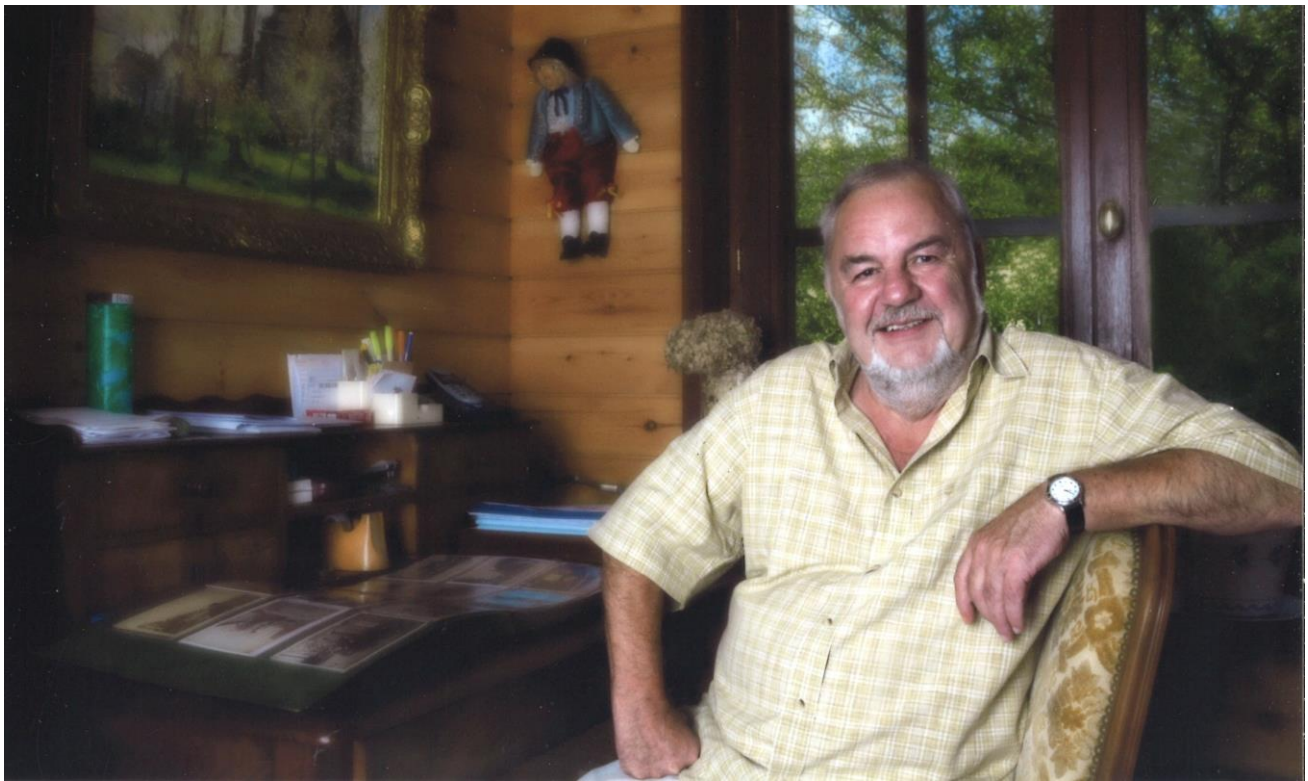
Het tijdschrift werd ook nieuw leven ingeblazen. De buitenactiviteiten - soms voor iedereen, soms voorbehouden aan de leden - telden ook telkens een heleboel aanwezigen.

De planning voor 2016 is gelijkaardig, maar nog aangevuld met nieuwe zaken. En ook al voor de wat verdere toekomst worden nu voorbereidingen opgestart.

Berla valt zeker niet stil, het versnelt en verdiept nog z'n werking...

Namens het bestuur wensen we allen een prettig jaareinde en het allerbeste voor 2016.

Eric Van Baelen,
ondervoorzitter.

Raoul Moyson (° Meise 20.05.1941 – + Jette 14.07.2015)

Midden de warme zomermaanden hebben we jammer genoeg en heel onverwacht afscheid moeten nemen van Raoul. Hij was onze ere-voorzitter en er sinds de stichting van Berla continu bij.

We zullen hem herinneren als de rustige, vriendelijke man die bij meningsverschillen vaak verzoenend optrad. Dat bleek vooral toen hij indertijd in een erg woelige periode van onze werking het voortbestaan van onze kring verzekerde.

Geboren en getogen Meisenaar, kende hij alle grote zaken en alle kleine details van de leefgemeenschap. Als zoon van de plaatselijke veldwachter hoorde hij al aan de keukentafel wat er reilde en zeilde... en uiteindelijk beschouwden we hem als een soort wandelende databank van en over de gemeente.

Op zijn overvolle zolder bracht hij onder andere een enorme verzameling oude kranten en postkaarten samen (waar hij vaak het Vossenplein voor afschuurde). Daarnaast was hij een uitstekende kenner van de schilder Edwin Ganz en schreef ook verscheidene bijdragen.

Tussen 1957 en 1992 werkte hij op de zetel van het Gemeentekrediet, waar hij z'n carrière als verantwoordelijke voor de dienst verzendingen afsloot.

Als overtuigde en complexloze vrijzinnige was hij ook erg actief in de liberale beweging, partij en mutualiteit. Vanaf 1970 dook hij op in de gemeentepolitiek en was hier ook even gemeenteraadslid. Zijn grootste engagement lag echter bij het OCMW waar hij van 1982 tot 1994 raadslid was, en zelfs een tijdje waarnemend voorzitter.

Met hem is een sympathieke, vertrouwde sleutelfiguur verdwenen en we zullen hem hard missen.

Eric Van Baelen.

Dertig jaar geleden overleed Jozef (Jef) Rottiers (1904 – 1985), onderwijzer, kunstschilder, toondichter en beiaardier van Mechelen en van Meise

Vooraf

Twee redenen lagen aan de basis van het initiatief om uitgebreid Jef Rottiers in herinnering te brengen en om naast zijn leven als toondichter en beiaardier ook dieper in te gaan op zijn leven als kunstschilder. Ten eerste is het dit jaar (2015) precies 30 jaar geleden dat Jef Rottiers op 22 april 1985 thuis overleed. De tweede reden was dat eind vorig jaar 2014, Margo Halsted¹ zijn schilderij *Volksliederen* schonk aan de Koninklijke Beiaardschool 'Jef Denyn' vzw. Het schilderij, geheel in de stijl van de *Spreekwoorden* van Pieter Bruegel de Oude, kreeg meteen een prominente plaats in de Koninklijke Beiaardschool 'Jef Denyn', het Internationaal Instituut voor Beiaardkunst, gevestigd aan de Bruul in Mechelen.

In deze bijdrage wordt het leven en werk van Jef Rottiers en wat hij betekend heeft als toondichter en beiaardier, aangevuld met zijn leven als leraar en als kunstschilder.

Doorheen de jaren werd over Jef Rottiers regelmatig in tijdschriften en kranten gepubliceerd. Hij kreeg als beiaardier en toondichter een verdiende plaats in grote naslagwerken. De lijst van publicaties die ik kon terugvinden - wellicht nog niet helemaal volledig - is achteraan deze bijdrage toegevoegd. Deze bijdrage is hierop gesteund. Daarnaast mocht dankbaar geput worden uit het persoonlijk archief van Jef Rottiers, dat in

¹ Margo Halsted is beiaardierster en Adjunct Professor of Music aan de University of California in Santa Barbara, Californië (U.S.A.). Met haar brief van 25 november 2014 aan Koen Cosaert, directeur van de Koninklijke Beiaardschool 'Jef Denyn' bevestigde zij de schenking.

privé-bezit is.² Vooral hierdoor kon hij voor het eerst als veelzijdige kunstenaar "*ten voeten uit*" geportretteerd worden.

Zijn jeugdijaren

Jozef Melania Jan Rottiers werd geboren in Mechelen op 27 augustus 1904. Hij was enig kind. Zijn vader Hendrik (°Mechelen, 23 september 1881) was beeldhouwer; zijn moeder Clara Kero (°Mechelen, 21 oktober 1883) was kruidenierster. Het gezin woonde in Mechelen in de Augustijnenstraat, nadien in de Korte Penninckstraat 4 (waar Jef Rottiers werd geboren) en in 1910 aan 't Veer nr. 1, waar Clara een groentenwinkeltje hield.

Als hobby schilderde vader Rottiers bloemen op houten paneeltjes. Het inspireerde zijn zoon om ook te schilderen en de liefde voor de schilderkunst te ontwikkelen.

Tijdens de eerste maanden van de Eerste Wereldoorlog vluchtten vele Mechelaars voor

² Mijn bijzondere dank gaat uit naar Tilda Pellegrims, die heel bereidwillig foto's ter beschikking stelde, inzage gaf in verschillende verzamelingen (foto's, krantenknipsels, brochures, schilderijen partituren,...) en persoonlijke documenten in het privé-archief van wijlen haar echtgenoot Jef Rottiers alsook voor al haar toelichtingen en informatie (bezoeken op 22/12/2014, 6/1/2015, 9/1/2015 en 29/1/2015). De foto's in deze bijdrage zijn afkomstig uit het privé-archief, tenzij anders vermeld.

Deze bijdrage is een aangepaste én meer uitgebreide versie van:

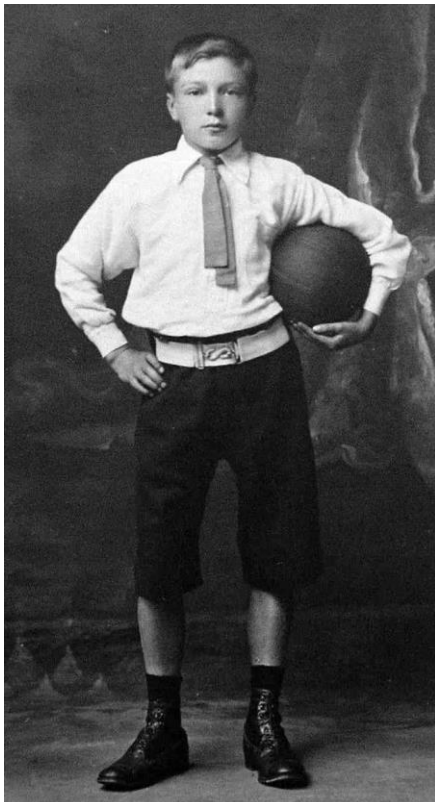
F. VAN DER JEUGHT, *Dertig jaar geleden overleed Jozef (Jef) Rottiers (1904 – 1985), onderwijzer, kunstschilder, toondichter en beiaardier van Mechelen en van Meise*, in Magazine van de Vlaamse Beiaardvereniging (VBV), jg. 21, nr. 1, 2015, Antwerpen, 2015, blz. 12 – 43, hernomen onder dezelfde titel in *De Mecheleir*, tijdschrift van de vzw Mechelen 2000+, nr. 77, 20ste jg., Mechelen, 2015/1, blz. 13 – 57.

het oorlogsgeweld. Ze trokken naar Antwerpen, naar de kust, naar Nederland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. Vele Mechelaars vonden onderdak over het Kanaal, zo ook het gezin Rottiers, dat zich kon vestigen in Warrenpoint, een stadje aan de kust van het Noord-Ierse graafschap County

Down. Jef liep er school gedurende de vier jaar van de oorlog. Hij leerde vloeiend Engels, zij het met een Iers accent, kreeg er wellicht zijn fijn gevoel voor humor mee en zijn verbondenheid met de zee en met schepen. En hij speelde er voetbal. Jef zou later een groot supporter worden van KV Mechelen.

Warrenpoint, 1915: Jef Rottiers en zijn ouders (de jongeman naast Clara is onbekend).

*Warrenpoint, 21 augustus 1916:
Jef Rottiers, op enkele dagen na
12 jaar oud.*

Groeiende interesse voor muziek

Na het beëindigen van de Eerste Wereldoorlog keerde het gezin Rottiers terug naar Mechelen. Jef studeerde er verder voor onderwijzer aan de Katholieke Normaalschool. Hij behaalde zijn diploma op 20 juli 1923.

Tijdens zijn studies voor onderwijzer volgde hij gedurende drie jaar 's avonds en 's zondags tekenlessen aan de toenmalige stedelijke academie aan de Leopoldstraat in Mechelen, waarvan toen Gustaaf Van de Woestijne de directeur was, de broer van de schrijver Karel Van de Woestijne. Jef Rottiers behaalde er in het schooljaar 1924 – 1925 de *1ste prijs van uitmuntendheid* in de klas van *tekening naar rompen*. In 1924 behaalde hij het *Bekwaamheidsgetuigschrift van Gids (kunst en geschiedenis) voor Mechelen*, waaruit blijkt dat hij een grote interesse had voor kunst en geschiedenis in het algemeen en in die van Mechelen in het bijzonder.³

Onmiddellijk na zijn opleiding als onderwijzer werd Jef Rottiers op 25 september 1923 aangesteld als onderwijzer in de *Aangenomen Jongensschool* in de Leemstraat in Onze-Lieve-Vrouw-Waver. Hij zou zijn onderwijsopdracht ononderbroken blijven uitvoeren tot in september 1944.

Al van in de Normaalschool was bij Jef Rottiers de kiem aanwezig voor wat zou uitgroeien tot zijn grote liefde voor muziek. Vooral door eigen vorming zou hij erin slagen om de (piano)muziek grondig te beheersen. Hierin werd hij sterk gemotiveerd door Gaston Feremans (1907 – 1965), die zijn

jeugdvriend was. Jef Rottiers was ook lid van het Mechels gemengd koor *De Cijferisten*, waarvan Alfons Verbist, toen leraar aan de Normaalschool, de dirigent was. Daar leerde hij Robert Gooris kennen, een schitterende tenor. Jef Rottiers zou hem op piano begeleiden tijdens concerten. Hun repertoire strekte zich uit van Claudio Monteverdi (1567 – 1643) tot Claude Debussy (1862 – 1918).

Van pianist tot beiaardier was maar een stap. Het was Theo Adriaens (1904 – 1935) die Jef Rottiers aanspoorde om beiaard te studeren. Zij waren burens van elkaar in de Frederik de Merodestraat. Theo Adriaens was één van de beste studenten van Jef Denyn, had al in 1927 zijn beiaarddiploma met grote onderscheiding behaald aan de Beiaardschool en zou in 1929 beiaardier worden van de Basiliek in Mafra (Portugal).

In 1929 vatte Jef Rottiers zijn studies aan in de Beiaardschool, toen gevestigd aan de Wollemarkt 36 onder leiding van directeur Jef Denyn en met als leraren Staf Nees, Jef Van Hoof en Victor Van Geyseghem. Denyn en Nees gaven beiaardles, Van Hoof gaf harmonie en Van Geyseghem gaf campanologie. Later zou Jef Rottiers in een interview Frans Vermoortel toevertrouwen: *Ik werd waarschijnlijk wel door het lot begunstigd te mogen studeren bij drie, zulke grote muzikanten, die op mij een blijvende stempel hebben gedrukt.*

Op 27 juli 1933 behaalde Jef Rottiers het *Diploma van Beiaardier*. Datzelfde jaar behaalden ook Harry Beenen uit Kessel bij Lier, Ephrem Delmotte uit Ronse, Nora Johnston uit Croydon (Engeland), Jack Paice uit Londen en de blinde Korneel Roelofs uit Arnhem (Nederland) hun diploma. Jef Rottiers was de enige die met onderscheiding afstudeerde, wat erop kan wijzen dat de toenmalige jury, bestaande uit Denyn, Nees en Van Hoof, streng was in haar beoordeling. Jef Denyn noteerde in zijn beoordeling van het beiaardspel van Jef Rottiers niettemin:

³ Deze cursus werd vermoedelijk georganiseerd door de toenmalige VTB. Het was pas vanaf 1955-'56 dat de Stad Mechelen de officiële cursus *Stadsgids* inrichtte, waarvan o.a. Marcel Kocken en Herman Vermeulen als eersten het diploma behaalden. Met dank voor deze mededeling aan Herman Vermeulen, voorzitter van de *Gidsenbond Mechelen vzw – Koninklijke Vereniging* in zijn e-mail van 26 december 2014.

Stuk op zicht: zeer goed! en Eigen compositie: geslagen (sic) als compositie. In 1932 – '33 behaalde Jef Rottiers ook *The Cardinal*

Mercier Scholarship. Van toen af speelde hij als gastbeiaardier in ons land, in Nederland, Frankrijk en in Engeland.

De Beiaardschool in april 1931. Van links naar rechts op de foto: Jef Rottiers, Martha Veldemans, Jef Van Hoof, Jef Denyn, John-W. Meyll, Victor Van Geyseghem, Theo Adriaens (tegen de trapleuning) en Staf Nees, (Beeldbank Mechelen, nr. SME0030000399).

Beiaardschool, 1933. Op de voorgrond: Harry Beenen (met hoed in de hand) en Korneel Roelofs. Op de trap van links naar rechts op de foto: Jack Paice, Nora Johnston en Jef Rottiers. Op de achtergrond van links naar rechts: Jef Van Hoof, Jef Denyn, Prosper Verheyden en Staf Nees. In het Gedenboek Jef Denyn uit 1947 staat deze foto op blz. 309 in spiegelbeeld afgedrukt. (Beeldbank Mechelen, nr. SME0030000449).

Het jaar 1933 was anderzijds voor Jef Rottiers op persoonlijk vlak een heel donker jaar want in februari overleed zijn echtgenote Joanna Verlinden (°1906), die hem twee jonge kinderen naliet: Maria (°1928) en Helena (°1932). Rottiers zou later huwen met Josephine Van Frausum (°1913), die mee zou zorgen voor de opvoeding van zijn dochtertjes.

De organisatie van de Wereldtentoonstelling van 1935 in Brussel vroeg Jef Rottiers te gast op de beiaard van de H. Stoel en van Oud-Brussel.

In 1938 werd ter gelegenheid van de jubelfeesten van Onze-Lieve-Vrouw-van-Hanswijk van 23 juli tot 16 september in de Reuzenzaal en op het binnenplein van het Mechels stadhuis een beiaardtentoonstelling gehouden. Het *Uitvoerende Comité van de Beiaard-Tentoonstelling* schreef voor die gelegenheid een *Prijskamp voor Beiaardmuziek* uit voor composities voor een beiaard van 3 of 4 octaven. Uit de 18 ingezonden stukken werden drie werken geselecteerd. Jef Rottiers behaalde met zijn *Preludium in F voor beiaard* de tweede prijs, ex-aequo met de compositie van Géo Clément, stadsbeiaardier van Doornik. De eerste prijs werd toegekend aan de Mechelaar Willy Lenaerts. In de tentoonstelling waren werken van Jef Rottiers aanwezig: *Vier lijsten met namen van klokgieters* en *Vier getekende tabellen*. Voor deze beiaardtentoonstelling daagden niet minder dan 30.000 bezoekers op. Een hoogtepunt werd het bezoek van koning Leopold III met zijn kinderen Boudewijn en Josephine-Charlotte.

De partituur van het *Preludium in F voor beiaard* zou in 1947 opgenomen worden in het gedenkboek voor Jef Denyn, uitgegeven door de beheerraad van de Beiaardschool ter gelegenheid haar 25-jarig bestaan. Jef Rottiers zou nog prijzen behalen: in 1951 de *Prijs der Beiaardschool* in Mechelen met

Sprookje voor beiaard en in 1959 de improvisatieprijs in het Internationaal Concours in Hilversum.

Bronzen klok met het jaartal 1938 en het wapenschild van de Stad Mechelen in een houten klokkenstoel, de prijs die Jef Rottiers ontving voor zijn compositie Preludium in F voor beiaard. (Foto: F. Van der Jeught, 2014)

Op zondag 24 september 1939 vanaf 18.00 uur zou Jef Rottiers, samen met John Gebruers, Staf Nees, Jozef Van Stappen en Martha Veldemans op de beiaard van de Sint-Romboutstoren een huldeconcert brengen ter nagedachtenis van Harriet Langdon Pruyn Rice (1868 – 1939). Zij was de echtgenote van William Gorham Rice (1856 – 1945), die o.a. de Beiaardschool financieel had gesteund. Jef Rottiers bracht toen zijn bekroonde *Preludium*, zoals Prosper Verheyden - de secretaris van de Beiaardschool - hem had voorgesteld.⁴

⁴ Uit het privé-archief: brief verzonden uit Antwerpen op 10 september 1939 van Prosper Verheyden aan Jef Rottiers en de programmabrochure van het huldeconcert van 24 september 1939.

Bezetting en gevolgen van de repressie

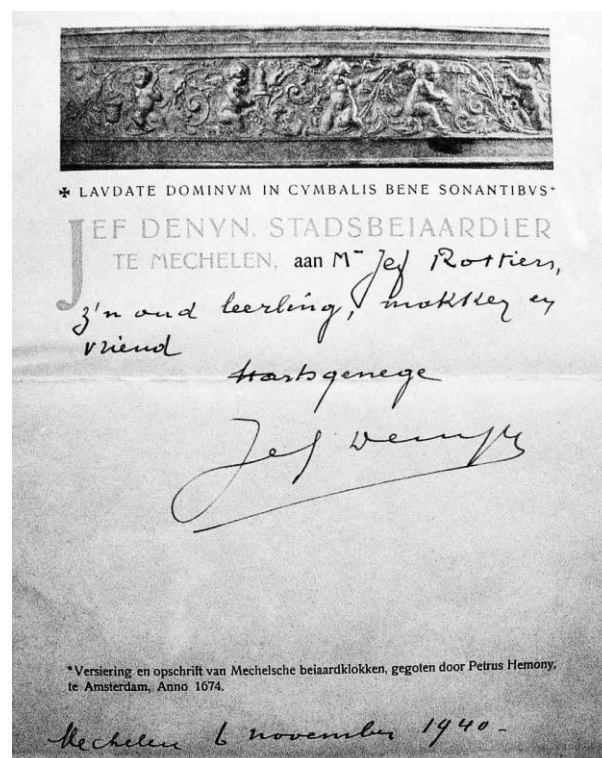
Tijdens de bezetting van 1940 – 1944 bleef Jef Rottiers onderwijzer in Onze-Lieve-Vrouw-Waver. Als beiaardier had hij een bijzonder goede band met Jef Denyn. Hiervan is een mooi document bewaard gebleven: een handgeschreven en ondertekende huldeblijk van de meester aan zijn oud-leerling, gedateerd 6 november 1940.

Een jaar later, op 2 oktober 1941, overleed Jef Denyn. Op de dag van zijn uitvaartplechtigheid bespeelde Jef Rottiers de beiaard van de Sint-Romboutstoren ter ere van zijn leraar en mentor. Later zou hij meermaals getuigen dat het voor hem emotioneel het moeilijkste concert is geweest dat hij ooit had gegeven. Jef Rottiers schreef op 25 oktober een uitgebreide *In memoriam Jef Denyn* dat gepubliceerd werd. Onder dezelfde titel gaf Jef Rottiers op maandag 8 december 1941 een lezing als lid van de *Kunst- en Kultuurclub 'Tijl'* voor de algemene vergadering van deze vereniging. Hierbij werden *zeldzame opnamen van uitvoeringen van den grooten klokkenspeler ten gehore gebracht*.⁵

In 1943 en 1944 was Jef Rottiers schatbewaarder van de Beiaardschool. Hij volgde in die functie Leopold Van den Hove op, die in 1942 overleden was. Hij gaf ook concerten op de beiaard van de Sint-Romboutstoren. Er waren bijvoorbeeld bespelingen in het kader van *De IVE Nationale Kulturdagen* op drie zondagen: 12, 19 en 26 april 1942. Ze werden respectievelijk gebracht door Staf Nees, toen stadsbeiaardier, Jef Rottiers en Willy Lenaerts. De toenmalige schepen van *Openbaar Onderwijs en Schoone*

⁵ Uitnodigingskaart (1941) voor de *Clubavond* van de *Kunst- en Kultuurclub 'Tijl'* – *Dienst voor algemeene kunst- en filmverspreiding*, dat haar lokaal had in de bovenzaal van lokaal *Vondel* aan de Guldestraat, 1 in Mechelen.

Kunsten wees erop dat bij voorkeur *stukken uit het middeleeuwsch repertorium* zouden uitgevoerd worden.⁶

Huldeblijk van Jef Denyn aan zijn oud-leerling Jef Rottiers van 6 november 1940. Uit het privé-archief van Jef Rottiers. (Foto: F. Van der Jeught, 2014).

Tijdens de bezetting schreef Jef Rottiers ook hoorspelen – hij gebruikte daarvoor het woord *hoorbeeld* – voor het toenmalige Nationaal Instituut voor de Radio-omroep (N.I.R.). In het privé-archief van Jef Rottiers zijn hiervan 19 scripts bewaard gebleven, waarvan 14 gedateerd zijn. Een overzicht:

- *De laatste reis van Bach* (19 mei 1942).
- *Van den held Roeland* (uitgezonden op 11 augustus 1942).
- *Momo-Taro, het perzikkindje; Japanse legende door Fukujiro Wakatsuki*, vertaling door M. De Praetere en voor radio bewerkt door Jef Rottiers (uitgezonden op 3 september 1942).
- *Antoon Van Dijck, een prins der schilderkunst* (uitgezonden op 3 november 1942).

⁶ Brief van 18 maart 1942 van de Stad Mechelen aan Jef Rottiers, Van Hoeystraat, 11 (uit het privé-archief).

- o *“Hoorspelletje”*: Schumann op bezoek (uitgezonden op 27 januari 1943).
- o *Het koude hart* (vrij naar Wilhelm Hauff, 29 januari 1943).
- o *Jan Palfijn, een heldenleven* (naar het boek van Arthur Broekaert, uitgezonden op 5 maart 1943).
- o *Johannes Brahms* (juni 1943).
- o *“Hoorbeeld”*: Anna Magdalena Bach (uitgezonden op 18 oktober 1943).
- o *“Hoorbeeld”*: Margareta Van Oostenrijk, de grote landvoogdes (in een regie van Jozef Contryn, uitgezonden op 29 april 1944).
- o *Chopins drievoudige liefde* (mei 1944).
- o *“Hoorbeeld”*: De vrouw in het leven van Giuseppe Verdi (uitgezonden op 4 september 1944).

De volgende teksten van hoorspelen zijn niet gedateerd: *Hoorbeeld: Uit het leven van Giuseppe Verdi, De terugkeer van Odysseus, Richard Wagner en de vrouwen, De trouwe herder en Nu syt willecome...*

Tot in de jaren '50 zou Jef Rottiers hoorspelen voor de radio schrijven. De teksten van *De eenzame* (1952) en *Het kerstlied* (1957) bleven bewaard.

Omdat hij cultureel actief was gebleven tijdens de bezettingsperiode, brak voor Jef Rottiers een donkere periode aan na de bevrijding van Mechelen op 4 september 1944. Hij werd, net als vele Vlaamse kunstenaars en schrijvers, vervolgd tijdens de repressie. Wellicht had zijn deelname aan de (later omstreden) cultuurreis naar Duitsland in december 1940 onder leiding van Albert Servaes meegespeeld. Tijdens de bezetting hadden méér dan 130 Vlaamse kunstenaars deelgenomen aan 8 tentoonstellingen in Duitsland, onder hen o.a. Prosper De Troyer, Dirk Baksteen, Valerius De Saedeleer, Joris Minne, Floris Jaspers, James Ensor, de beeldhouwer Karel Aubrouck,...

Flor Peeters, Clem Lebeir, die een studiegenoot was van Jef Rottiers in hun

onderwijsopleiding, en een buurman - een rijkswachter - hebben voor hem ten beste gesproken. Hoewel niemand Jef Rottiers had aangeklaagd, werd hij vervolgd.

De Krijgsraad van Mechelen veroordeelde hem op 18 november 1946 tot 18 maanden gevangenisstraf en de levenslange ontzetting uit zijn burgerlijke en politieke rechten. Deze veroordeling zou sterk verminderd worden door het Regentsbesluit van 21 augustus 1947 en het vonnis van de Burgerlijke Rechtbank van Mechelen van 3 januari 1950, waarbij de ontzetting uit zijn burgerrechten werd beperkt tot 5 jaar.

Jef Rottiers werd kort na de bevrijding gedurende een maand in de Dossinkazerne opgesloten, werd vrijgelaten op 6 oktober 1944 en kort nadien daar opnieuw opgesloten.⁷

Ondanks alles liet de muziek hem niet los. Hij kreeg de toestemming om voor zijn medegevangenen voordrachten te houden over klassieke componisten. Zo gaf hij eens een lezing over Fidelio, de enige opera van Ludwig Van Beethoven. Die keuze was helemaal niet toevallig want het verhaal gaat over Florestan, die als politiek gevangene gered werd door zijn echtgenote Leonore. Zij had zich verkleed als man, trad in dienst als helper in de gevangenis en had zo Florestan kunnen bevrijden...

Als gevolg van zijn opsluiting werd Jef Rottiers in zijn school in Onze-Lieve-Vrouw-Waver geschorst op 9 september 1944. Het *Schoolcomité* ontzette hem uit zijn functie op 22 december 1946. Bij zijn vrijlating was hij

⁷ Attest van het “Interneringscentrum Mechelen”, d.d. 6 oktober 1944, ondertekend door het hoofd van het Interneringscentrum. *Uittreksel der minuten berustende ter griffie der rechtbank van 1e Aanleg te Mechelen – openbare zitting van 23 mei 1950. Afschrift van burgertrouw en goed zedelijk gedrag*, afgeleverd door commissaris Lucien De Keyser d.d. 10 april 1953 (uit het privé-archief).

zijn ambt als onderwijzer kwijt.⁸ Om zijn gezin te kunnen onderhouden, begon Jef Rottiers meer doeken te schilderen en gaf hij privélessen piano bij hem thuis aan de Gustaaf Van Hoeystraat.

Eén van zijn leerlingen toen was Frans Verleyen (1941 – 1997), later o.a. redacteur bij De Standaard, nadien directeur van het weekblad Knack, en vrijmetselaar. In zijn boek *Mechelen* schreef hij zijn herinneringen aan zijn geboortestad én aan Jef Rottiers: *Op de vrije dondernaamiddag (sic) werd ik geacht mijn wekelijkse pianoles te halen, bij muzikant en zelfs beiaardier Jef Rottiers, in een simpel huis vlakbij de Sint-Janskerk. Het eerste boek van Schmoll, de allerkleinste sonatines van Mozart. Het gebeurde soms dat ik mijn oefeningen niet had gemaakt. Op het fatale uur was ik wee van angst voor vernederend stuntelen op de ivoren toetsen, onder het koperen schemerlampje boven de partituur die ik bij muziekhandel De Monte in de Adegemstraat kocht... Het lesgeld bedroeg 20 frank per uur, in de herinnering van Frans Verleyen een groenachtig briefje.*

Een andere leerling in die periode was Michel Lejeune, die zich het volgende herinnerde:⁹ *Op bepaalde momenten is Jef Rottiers zijn leven vervuld geweest van miskenning en miserie. Het is in die periode eind jaren '40 en begin der jaren '50 dat hij me in zijn eenvoudige huis aan de Van Hoeystraat de beginselen, maar vooral de liefde tot de muziek heeft bijgebracht. Hij had me graag naar de beiaardschool gestuurd. Dit heb ik pas veel later (veel te laat) gedaan... Het koperen schemerlampje boven de buffetpiano. Dat was het enige licht in het tussenkamertje waar de les werd gegeven. Als kind beseften we gelukkig niet de tragiek van heel dit gebeuren. Soms troonde Jef Rottiers me mee*

⁸ Uit het privé-archief: eigenhandig geschreven en ondertekende notities door Jef Rottiers m.b.t. zijn loopbaan in het onderwijs.

⁹ Met dank aan Michel Lejeune voor de mededelingen over zijn oud-leraar in zijn (lange) e-mail van zondag 28 december 2014.

naar de achterste plaats waar hij schilderde. Zo heb ik "zijn" Toren van Babel zien ontstaan op een reusachtig groot doek...

Jef Rottiers bleef nauw verbonden aan de Beiaardschool en zou meewerken aan het *Gedenkboek Jef Denyn* dat werd uitgegeven in 1947 ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van dit internationaal instituut. Hij schreef het hoofdstuk *Hoe speelde Jef Denyn*, waarin hij het beiaardspel van de meester beschreef en zijn techniek om *de diepe indrukken te verklaren die men onderging tijdens zijn recitals*. Maar de gevolgen van de repressie en epuratie deinden nog na: op 1 februari 1947, het jaar dat zijn boek verscheen, besliste het schepencollege *dat het aan de beiaardiers Rottiers Jozef H. en Lenaerts Willem E.J.M. niet meer toegelaten is den Mechelschen beiaard te bespelen en dit gelet op het feit dat beiden levenslang ontzet werden van de rechten voorzien bij art. 123 secties (sic) van het strafwetboek*. In 1947 werd burgemeester Antoon Spinoy voorzitter van de Koninklijke Beiaardschool 'Jef Denyn'. Af en toe heeft hij persoonlijk Jef Rottiers financieel gesteund.

Jef Rottiers aan het oefenklavier in de Beiaardschool.

Heropleving vanaf de jaren '50

De jaren '50 zouden voor Jef Rottiers zijn meest creatieve en actieve periode worden. In 1950 en '52 was hij te gast in Loughborough (Verenigd Koninkrijk) om te concerneren tijdens het Brits Beiaardfestival. Hij speelde ook in Bailleul in Frankrijk en in Nederland in Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Haarlem, Nijmegen, Bergen-op-Zoom, Vlaardingen, Middelburg en Hilversum. In eigen land trad hij op in onze stad, Lokeren en Tielt.

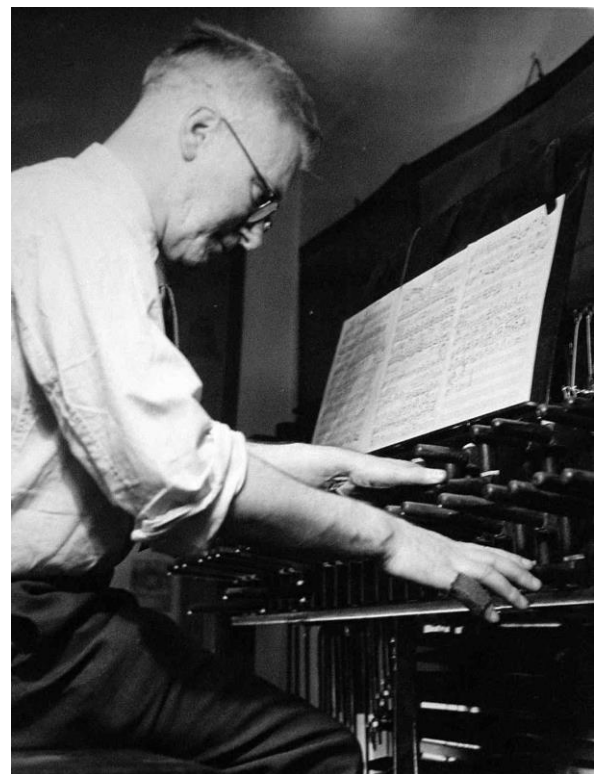
Jef Rottiers speelt Preludium quasi una fantasia van Jef Van Hoof op de beiaard van de Sint-Romboutstoren (mededeling door Eddy Mariën, Stadsbeiaardier van Mechelen).

Op zondag 10 juni 1951 werd de eerste beiaard van de Sint-Martinuskerk van Meise ingehuldigd. De 47 klokken werden gegoten in Doornik bij Marcel Michiels junior. Voor de realisatie van deze beiaard had Staf Nees

advies gegeven. Hij heeft de beiaard ingespeeld.¹⁰

Begin 1952 werd Jef Rottiers aangesteld als beiaardier van Meise. Hij zou dat onafgebroken blijven tot in 1982. Onder zijn impuls ontstonden de jaarlijkse zaterdagavondconcerten tijdens de zomermaanden.

Wellicht is dat vooruitzicht op een vast beiaardierschap in Meise voor Rottiers als toondichter een grote stimulans geweest, want in 1951 werden drie van zijn beste beiaardwerken gepubliceerd. Dat waren *Suite voor Beiaard* uit 1948 naar het gedicht *Bell Moods* van Kamiel Lefévere, *Sprookje* en *Ballade*. *Sprookje*, gecomponeerd in 1951, werd datzelfde jaar bekroond met de *Prijs der Beiaardschool Mechelen*.

Aan het oefenklavier in de Beiaardschool met de partituur van Sprookje voor beiaard (mededeling door Eddy Mariën, Stadsbeiaardier van Mechelen).

¹⁰ L. ROMBOUTS, *Meise. Beiaard van de Sint-Martinuskerk*, in: G. HUYBENS, *Beiaarden en torens in België*, Gent, 1994, blz. 126 (met bibliografie).

In 1952 verscheen van Jef Rottiers het boek *Beiaarden in België*, hetwelke hij had verlucht met mooie pentekeningen. Het was een uitgave in samenwerking met de Beiaardschool en met de financiële steun van klokgieter Marcel Michiels (†1962) en talrijke inschrijvers. Deze publicatie genoot veel aandacht in de toenmalige pers. Het was een historisch belangrijk werk omdat het voor het eerst een volledig overzicht bood van de beiaarden in ons land. Jef Rottiers had daarvoor alle beiaarden ter plaatse bezocht. Het was vele jaren het eerste en enige Nederlandstalige werk over de beiaarden in ons land.

Over de beiaard van Meise schreef Jef Rottiers in zijn boek *Beiaarden in België*:¹¹

Langs een enig-mooie kastanjedreef bereikt men van uit Brussel het lieve Meise, welbekend om zijn landelijk schoon, zijn uitgestrekt domein van Boechout, weldra de nationale kruidtuin, en sinds 10 juni 1951 om zijn beiaard.

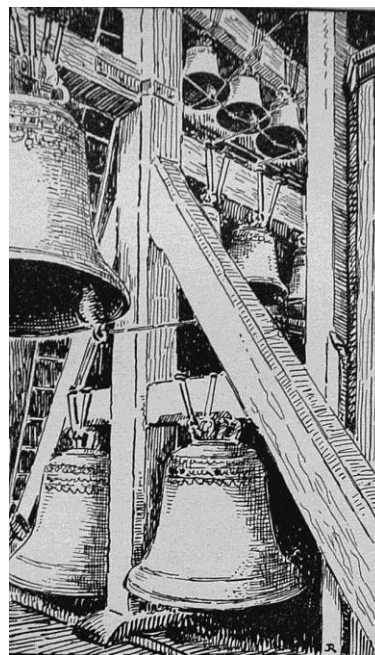
Onder enorme belangstelling werd op die dag, van historische betekenis voor het Brabants dorpje, het spel van 47 klokken ingehuldigd, dat zijn ontstaan dankt aan de mildheid van een ingezetene der gemeente en groot bewonderaar der beiaardkunst, de heer Jan Van Gysel, en aan de onverdroten ijver van pastoor Brams. De vakkennis van de gieter Marcel Michiels en der technici van het huis Somers, alsmede de bevoegde leiding van Meester Staf Nees, die toezicht had over het geheel van beiaard en wekking, zorgden ervoor dat de kwaliteit van het instrument een hoge graad van volmaaktheid bereikt. Men stond er nochtans voor geen lichte taak, gezien de beperkte ruimte die het torentje der oude dorpskerk bood. Toch kon de klassieke opstelling verwezenlijkt worden: de 4 zwaarste klokken (tevens luidklokken) in de

eigenlijke klokkenkamer; klavier, trommel en uurwerk een verdieping hoger; de 43 lichtere klokken in het onderste deel der torenspits die op niet onaardige wijze van galmgaten voorzien werd.

Vanzelfsprekend betreft het hier een lichte beiaard (basklok "Martinus" 750 kg) waarvan de heldere klanken volkomen harmoniëren met het deinende Brabants landschap.

"Ik wil het nageslacht iets achterlaten....", zijn schone woorden door de heer Jan Van Gysel tijdens de inhuldigingsplechtigheid uitgesproken. Mocht zijn daad navolging kennen.

Zo wordt Brussel stilaan omkranst door een reeks zingene torens en kan men zich afvragen wanneer eindelijk de hoofdstad terug met de traditie zal aanknopen en over een eigen beiaard beschikken.

Pentekening van Jef Rottiers van de beiaard in de Sint-Romboutstoren in "Beiaarden in België", blz. 123.

In 1954 stichtte Jef Rottiers samen met Adriaan De Groot, John Gebruers en Jan Feyen de *Oudleerlingenbond der Beiaardschool*. Hij werd er vice-voorzitter van.

¹¹ J. ROTTIERS, *Beiaarden in België*, Brussel, 1952, blz. 186 en 189.

Op 23 en 24 april 1955 vond het Internationaal Beiaardsfestival plaats in Meise met beiaardiers uit Engeland (Jack Paice), Frankrijk (Alfred Dubois), Nederland (Willem Harthoorn en Adriaan De Groot), en met oudleerlingen van de Beiaardschool van Mechelen: Jef Rottiers als titularis, E.P. Jan Feyen, André Wagemans, Gust Drossens en Renaat Van Steenwegen. Verschillende organisaties werkten samen, w.o. *De Vrienden van de Beiaard van Meise* en de oudleerlingenbond van de Mechelse Beiaardschool, de voorloper van de huidige Vlaamse Beiaardvereniging (VBV). Binnen- en buitenlandse radio-omroepen, pers en televisie waren present en hielden Meise enkele dagen in het centrum van de culturele belangstelling. Dit beiaardfeest werd bekroond met de onthulling van vijf beiaard(luister)banken. Ze werden gewijd aan de nagedachtenis van Jef Denyn, August De Boeck, Paul Gilson, August Vermeylen en Pieter Brueghel. Later kwam er een zesde luisterbank ter nagedachtenis van Arthur Meulemans.

Uiteindelijk kon Jef Rottiers in februari 1957 aan de slag in Brussel als vertaler bij een publiciteitsbureau. Hij zou er in dienst blijven tot eind oktober 1959. Jef Rottiers zorgde in 1960 voor de vertaling van een publicatie van Willy Godenne, toen ondervoorzitter van de Koninklijke Beiaardschool, over klokken in de U.S.S.R., een uitgave van de Beiaardschool.

Op de Wereldtentoonstelling Expo-'58 in Brussel gaf Jef Rottiers een recital op de beiaard van het paviljoen van Nederland en op de beiaard in het paviljoen van *Vrolijk België*. Daarop werd hij benaderd door Otto Kaap, een Amerikaanse industrieel van Duitse afkomst. Hij had als mecenas een beiaard geschonken aan Green Bay in Wisconsin (U.S.A.) van 47 klokken, gegoten door de firma Petit & Fritsen uit Nederland en die op 22 december 1957 was ingewijd. Otto Kaap zocht een beiaardier. Zijn aanbod aan Jef Rottiers was héél verleidelijk, maar de banden

met zijn familie en vrienden té sterk, zodat hij uiteindelijk besloot om het voorstel beleefd af te wijzen.

Het geluk bleef aan zijn kant, want het jaar nadien, op 3 juli 1959, won Jef Rottiers de Improvisatieprijs op het Internationale Beiaardconcours in Hilversum. In de krant *Het Volk* van 1 en 2 augustus 1959 verscheen hierover het volgende: *...In deze internationale wedstrijd waaraan naast Vlaamse en Nederlandse beiaardiers ook een Engelsman deelnam, beloonde de jury het uitmuntend improvisatiewerk dat Jef Rottiers de Hilversumse klokken ontlokte. Hij mocht een kunstig zilveren rustteken uit de muziek met zich nemen dat thans een ereplaats inneemt in zijn met herinneringen versierde woonkamer. Deze uitzonderlijke onderscheiding vormt het orgelpunt van Jef Rottiers vruchtbare loopbaan. Toen Jef enkele dagen later te Amsterdam belandde viel hem de buitengewone eer te beurt van op de Munttoren Koning Boudewijn en Koningin Juliana een concert te mogen aanbieden terwijl zij met een de boot langsheen de Amsterdamse grachten voeren ter gelegenheid van het officieel bezoek van onze Vorst aan het Nederlandse vorstenhuis.*

Datzelfde jaar 1959 stelde stadsbeiaardier Staf Nees hem aan tot leraar in de Beiaardschool van Mechelen, wat hij zou blijven tot 31 januari 1974. En nog in 1959 verleende het Hof van Beroep in Brussel bij arrest van 5 oktober dat jaar hem herstel in eer en rechten voor de veroordeling eertijds door de Krijgsraad.¹² Hierdoor kon Jef Rottiers onmiddellijk opnieuw zijn functie van onderwijzer opnemen.

¹² Brief d.d. 9 juli 1959 aan Jef Rottiers vanwege de Procureur-Generaal bij het Hof van Beroep in Brussel om gehoord te worden in de 10de kamer op 5 oktober 1959 m.b.t. zijn verzoek om eerherstel. *Uittreksel uit de minuten der Griffie van het Hof van Beroep te Brussel met vermelding van het arrest van 5 oktober 1959 (verlening eerherstel)*. Documenten uit het privé-archief.

In oktober 1959 startte hij in de Vrije Gesubsidieerde Jongensschool aan de Zespenningenstraat in hartje Brussel met halve schooldagen. Hij gaf les in een vervallen gebouw dat voor een Nederlandstalige school met één klas dienst deed. In die klas moest hij zes studiejaar tegelijkertijd onderrichten! Al op 31 oktober 1959 werd Jef Rottiers vast benoemd in deze school en hij zou er onderwijzer blijven tot eind augustus 1961.

Aansluitend zou hij als onderwijzer van 1 september 1961 tot eind augustus 1966 verbonden zijn aan de Lagere Oefenschool van de Gesubsidieerde Vrije Normalschool (het Sint-Thomasinstituut) in de Groot-Sermentstraat, eveneens in hartje Brussel. Korte tijd was Jef Rottiers er directeur.

In de jaren '60 kocht Jef Rottiers een oude begijnenwoning aan de Jezuspoort in de Nonnenstraat in Mechelen. Had hij hiervoor inspiratie geput uit de publicatie *Leven in een oude stad* van zijn goede vriend Joz. Beeck?¹³ Het ommuurde huis droeg de naam *Het Hemelrijk*.¹⁴ Dit historisch pand werd gerenoveerd en ingericht met respect voor de 16de-eeuwse bouwstijl. In de woonruimte

¹³ Jef Rottiers en Joz. Beeck hebben elkaar vele jaren goed gekend. In 1949 huwde Joz. Beeck met Aleta Behrenhausen, die in Brussel woonde en voordien operazangeres was in Bremen en in Hamburg. Zij trad op in Brussel en in Halle in de zaak van Prudence Debou, de zus van haar moeder Irma. Omstreeks de jaren '50 begeleidde Jef Rottiers haar op piano. Met dank aan Cecile Beeck, dochter van Joz. Beeck, voor de informatie hierover via e-mail d.d. 7 januari 2015. Over Joz. Beeck, zie:

F. VAN DER JEUGHT, *Joz. Beeck (1912 – 1986), kunstschilder en glazenier van Mechelen met wereldfaam*, in *Handelingen van de Koninklijke Kring voor Oudheidkunde, Letteren en Kunst van Mechelen (KKOLKM)*, deel, 117, Mechelen 2013 (i.e. 2014), blz. 255 – 273.

¹⁴ In het interview dat Jef Rottiers in 1972 gaf aan Frans Vermoortel deelde hij mee dat het huis ofwel *Het Hemelrijk* ofwel de naam *Het Stalleke van Bethlehem* droeg. Dankzij de opzoekingen over het Begijnhof door Theo Van Roy, die hij o.a. publiceerde in zijn *Begijnhofsprokkels* in het weekblad *De Mechelse Week* van januari 1984, is het duidelijk geworden dat de begijnenwoning van Jef Rottiers vroeger *Het Hemelrijk* werd genoemd.

kregen zijn piano en een beiaardklavier een prominente plaats. De zolderverdieping werd zijn schildersatelier.

Jef Rottiers zou blijven les geven aan de Beiaardschool tot in 1974. Hij had zijn pensioen aangevraagd met ingang van 1 oktober 1973, maar op vraag van de Raad van Bestuur van de Beiaarschool bleef hij in functie tot 31 januari 1974.¹⁵

Klasfoto, november 1962.

¹⁵ In het privé-archief: de eigenhandig geschreven en ondertekende notities door Jef Rottiers m.b.t. zijn loopbaan in het onderwijs; de dankbrief van 28 februari 1974 vanwege de raad van beheer van de Beiaardschool aan Jef Rottiers.

Onthulling van het grafmonument voor Jef Denyn op de stedelijke begraafplaats van Mechelen in september 1962 met van links naar rechts op de foto: Victor Van Geyseghem, Willem Créman, Jos Van Stappen, Kamiel Lefévere, Staf Nees, Eric Jordan, Jef Rottiers, John Gebruers, Ferdinand Timmermans en Paul Denil (Beeldbank Mechelen, SME003000378).

Hoe bespeelde Jef Rottiers de beiaard?

Datzelfde jaar 1974 gaf Jef Rottiers op maandag 2 september - dat was kort na zijn 70ste verjaardag! - een beiaardconcert op de beiaard van de Sint-Romboutstoren. Hiervan werd uitgebreid verslag gedaan in de weekend-editie van de Gazet van Mechelen. De recensent - vermoedelijk Frans Vermoortel - schreef:

Maandag 2 september beleefden we het meest schitterende en succesvolle beiaardrecital dat de laatste jaren door een gastbeiaardier te Mechelen werd gegeven. We schrijven met overtuiging dat Jef Rottiers, de auteur van dit schitterend recital, tot een van de groten uit de wereld van het klokkenspel mag gerekend worden, niet alleen door zijn meesterlijke beheersing van het beiaardinstrument, maar vooral door zijn boeiend en feilloos musiceren, zijn zin voor ritme en interpretatie, en zijn onbetwistbare kunde van zijn klokkenspel te bezielen en tot een harmonisch samenspel te dwingen.

Jef Rottiers bespeelt de mobiele beiaard van Clock-o-Matic in 1976.

De invloed van Jef Rottiers als beiaardier en docent

Ook door zijn boeiende voordrachten over de Vlaamse Beiaardkunst en de Mechelse Beiaardschool heeft Jef Rottiers verschillende jonge musici aangespoord om beiaardier te worden. Onder hen Jos D'hollander. Hij zou in 1974 Jef Rottiers opvolgen als leraar aan de Koninklijke Beiaardschool.

Een andere leerling aan de Beiaardschool was Marc Knops. Hij zou in 1984 een kamerbeiaard laten bouwen, die hij bij wijze van huldebetoon aan zijn oud-leraar diens naam gaf.¹⁶ Ook op E.H. Jos Lerinckx liet Jef Rottiers een grote indruk na. Lerinckx zou

¹⁶ Deze kamerbeiaard bestaat uit 49 handbellen, gegoten in 1983 door de firma Whitechapel Ltd. in Londen. Sinds 1990 maakt hij deel uit van de collectie van het beiaardmuseum van Nagasaki (Japan).

later over zijn geliefde beiaardleraar getuigen: *Een groot compositorisch talent van beiaardmuziek, een eenvoudig en wijs man waar ik piëteit voor heb*".

De Belgische Beiaardgilde, de opvolger van de Oud-Leerlingenbond van de Beiaardschool, publiceerde in 1982 en 1983 in samenwerking met de Beiaardschool drie bundels met hoofdzakelijk beiaardbewerkingen van Jef Rottiers.

In bundel I is o.a. het *Lamento* opgenomen, dat hij zou geschreven hebben in 1981 ter herdenking van het overlijden van Jef Denyn in 1941, en *Fantasia II* over het *Lied aan Meise* van Louis Joos.

In bundel II is zijn *Canzonetta* opgenomen. *Fantasia op ADG* (d.i. Adriaan De Groot, beiaardier in Bergen-op-Zoom) werd als bijlage van het Bondsnieuws nr. 62-63

uitgegeven, het toenmalige tijdschrift van de Belgische Beiaardiersgilde.

In bundel III omschreef Jef Rottiers de taak van de bewerker van muziekstukken als volgt: *Eens, na mogelijk lang zoeken, zijn keuze bepaald, wil hij deze muziek voor het gestelde doel geschikt maken en dus langs het beiaardklavier uitvoerbaar. Hierbij dient echter gelet dat oorspronkelijk ritme, harmonie, inzichten van de toondichter behouden blijven. Ook is het een feit dat slechts een beperkt aantal composities in aanmerking komen voor beiaardbewerking zonder al te grove vermindering te ondergaan. Kieskeurigheid blijft dus een eerste gebod. [...] Wat de gekozen tonaliteit betreft, kan elke beiaardier deze wijzigen naargelang eigen voorkeur en de mogelijkheden van zijn instrument.*

De volledig bewaarde en geïnventariseerde collectie van Jef Rottiers met eigenhandig geschreven bewerkingen van muziekstukken én oorspronkelijke beiaardcomposities omvat net geen 1.000 nummers!

Jef Rottiers heeft niet zo veel beiaardwerken gecomponeerd als zijn beiaardleraar Staf Nees bijvoorbeeld, maar zijn beste stukken, namelijk *Ballade*, *Sprookje*, *Suite voor beiaard* en *Lamento*, behoren tot de top van de romantische beiaardmuziek en zijn blijvende waarden voor de beiaardkunst.

Tijdens het openingsconcert van het beiaardseizoen op maandag 2 juni 2014, dat - net als de hele concertreeks dat jaar - in het teken stond van de herdenkingen rond het begin van de Eerste Wereldoorlog, bracht stadsbeiaardier Eddy Mariën werken van twee oorlogsvluchtelingen: van Jef Denyn én van Jef Rottiers, zijn stiefvader. Eddy Mariën bracht van Jef Rottiers dan ook: *Fantasia op ADG*, *Suite voor Beiaard*, *Sprookje*, *Lamento* en *Ballade*.

De kunstschilder

Jef Rottiers schilderde graag. Hij zou een getalenteerd en actief kunstschilder worden die een voorliefde had voor de Vlaamse Primitieven, voor Pieter Bruegel de Oude, voor Jeroen Bosch... Vermoedelijk hield hij zijn eerste tentoonstelling van een reeks schilderijen op 2, 3 en 4 september 1929 in de jongensschool in Onze-Lieve-Vrouw-Waver waar hij onderwijzer was.¹⁷

In september 1930 nam hij deel aan een kunsttentoonstelling in het Sint-Jansgildenhuis aan de Frederik de Merodestraat, georganiseerd ter gelegenheid van de Vlaamse kermis in de Sint-Jansparochie. Barth Verschaeren exposeerde er ook met o.a. houtsneden. Een recensent schreef over deze tentoonstelling: *Jef Rottiers beheerscht de zaal. Een jong kunstenaar, die reeds heel wat voortbracht, en nog veel meer belooft. Rottiers toovert met zijn kleuren – zie maar zijn groot doek “Twee Koningskinderen” – geeft in zijn “Waar de ster bleef stille staan” bewijs van mystieken aanleg, openbaart zich als talentvol portretschilder in het portret van zijn grootvader, bracht van een wandeling in de Paulusdreef een eenig mooi hoeksken mee, levert christelijke kunst in zijn “Offer”, een doek waar ge blijft voor stilstaan en zwijgt, omdat het u aangrijpt door zijn diep gevoel van sereniteit en grootmoedigheid, - biedt een heerlijke brok natuurleven aan in zijn “Oogst”, en geeft als verpoizing ook “Stillevens en Bloemen”. Voor al wie de tentoonstelling bezocht is het een openbaring geweest en een vreugde...*

¹⁷ Op de gedrukte uitnodigingskaart bewaard in het privé-archief staat onderaan in potlood het jaartal 1929 genoteerd.

Oogst van het hooi naar Pieter Bruegel de Oude. (Foto: F. Van der Jeught, 2015).

De ekster op de galg naar Pieter Bruegel de Oude. (Foto: F. Van der Jeught, 2015)

Datzelfde jaar 1930 in november was Jef Rottiers lid van Mechelse kunstkring *Opstanding*. Hij nam deel aan de eerste tentoonstelling van deze kunstkring, die doorging in de stadsfeestzaal aan de Frederik de Merodestraat. Andere exposanten waren o.a. de beeldhouwer Jef Jacobs en de schilders Jeanne Coeckelberghs, Staf De Bruyne, Jan Imberechts en Geert Reusens. Een recensent schreef in zijn verslag: *We kunnen dit al te beknopt overzicht niet sluiten zonder nog even Jef Rottiers te vermelden voor zijn 'Het waren twee Koningskinderen', een stuk om van te smullen; dit heeft voorzeker de gelukkige eigenaar, die het in bruikleen afstond, al te wel begrepen toen hij het zich aanschafte.* Blijkbaar had dit schilderij tijdens de tentoonstelling in het Sint-Jansgildenhuis twee maanden voordien een koper gevonden.

Jef Rottiers sloot aan bij de Mechelse *Kunstkring Streven*. In 1932, kort na haar oprichting, hield zij haar eerste tentoonstelling in de stadsfeestzaal van 13 tot 20 november. Jef Rottiers nam hieraan deel met 9 doeken, naast o.a. Jef Jacobs, August Gillé, Evarist Opzommer, Frans Perckmans en Felix Rossenbacker. Bij de opening en de sluiting van de tentoonstelling trad het Mechelse Haydn-kwartet op en werd op donderdag 17 november een *Kunstavond* gehouden met medewerking van de violist Juliaan Pigeolet, het Sint-Janskoor en de *declamator* Frans Van den Brande.

Het jaar nadien volgde een nieuwe tentoonstelling van *Streven* in de stadsfeestzaal. Jef Rottiers stelde tentoon met 7 doeken, waaronder *Offer*. Nog in 1933 hield *Kunstkring Streven* een expositie van 21 tot 26 mei in de Boterhalle in Lier. Ook toen hield het Haydn-kwartet muziekuitvoeringen en droeg Frans Van den Brande gedichten voor van Kloos, Mussche, Demets en Minne. Jef Rottiers stelde er tentoon met 6 doeken, naast opnieuw o.a. August Gillé, Evariste Opzommer, Frans Perckmans en Felix Rossenbacker.

In 1934 organiseerde de *Kunst- en Kultuurclub Tijd* in de stadsfeestzaal een *uiterst belangwekkende kunsttentoonstelling*, zoals de recensent van De Standaard schreef. Van de gelegenheid werd gebruik gemaakt om een liefdadigheidstombola te houden ten voordele *der noodlijdende Mechelsche kunstenaars*. Een twintigtal kunstenaars, onder wie 3 beeldhouwers, namen deel. Jef Rottiers exposeerde naast o.a. Prosper De Troyer, Hubert Wolfs, August Gillé, Frans Perckmans, de broers Jozef en Pieter Pas uit Londerzeel en Gust Hens uit Willebroek. De drie beeldhouwers waren Jef Jacobs, Evarist Opzommer en Maarten Van den Avondt.

Bloemen. (Foto: F. Van der Jeught, 2015)

Pajottenland. (Foto: F. Van der Jeught, 2015)

In mei 1936 organiseerde Jef Rottiers een eigen tentoonstelling met 44 schilderijen in de stadsfeestzaal. Een recensent schreef hierover o.a. : *Wat er ook van zij, zijn konterfeitselen leggen getuigenis af van een levensblijen drang naar schepping; ze wekken onweerstaanbaar een blijde stemming en levensvreugd. [...] We houden persoonlijk meer van de malsche, breede stoer doorgetrokken lijn uit zijn door en door Vlaamsche landschappen, met hun gezond realisme; zijn doek "Oud-Nederlandsche liederen (n. 8) is een van originaliteit getuigend werk waarin "Het looze Visschertje", "Ik zag Cecilia komen", "Van Jezus en Sint Janneken", "Hallewijn" en andere mooie pareltjes uit onzen liederenschat door den opmerkzamen toekijkenden bezoeker in één mooi harmonieus geheel worden bemerkt. [...] Ook voor het borstelen van een zeer flink portret is Rottiers te vinden. Ook daar vindt hij gelegenheid zijn schoon schilder talent te laten uitzingen. In de catalogus van de tentoonstelling - een gestencild blad - met de*

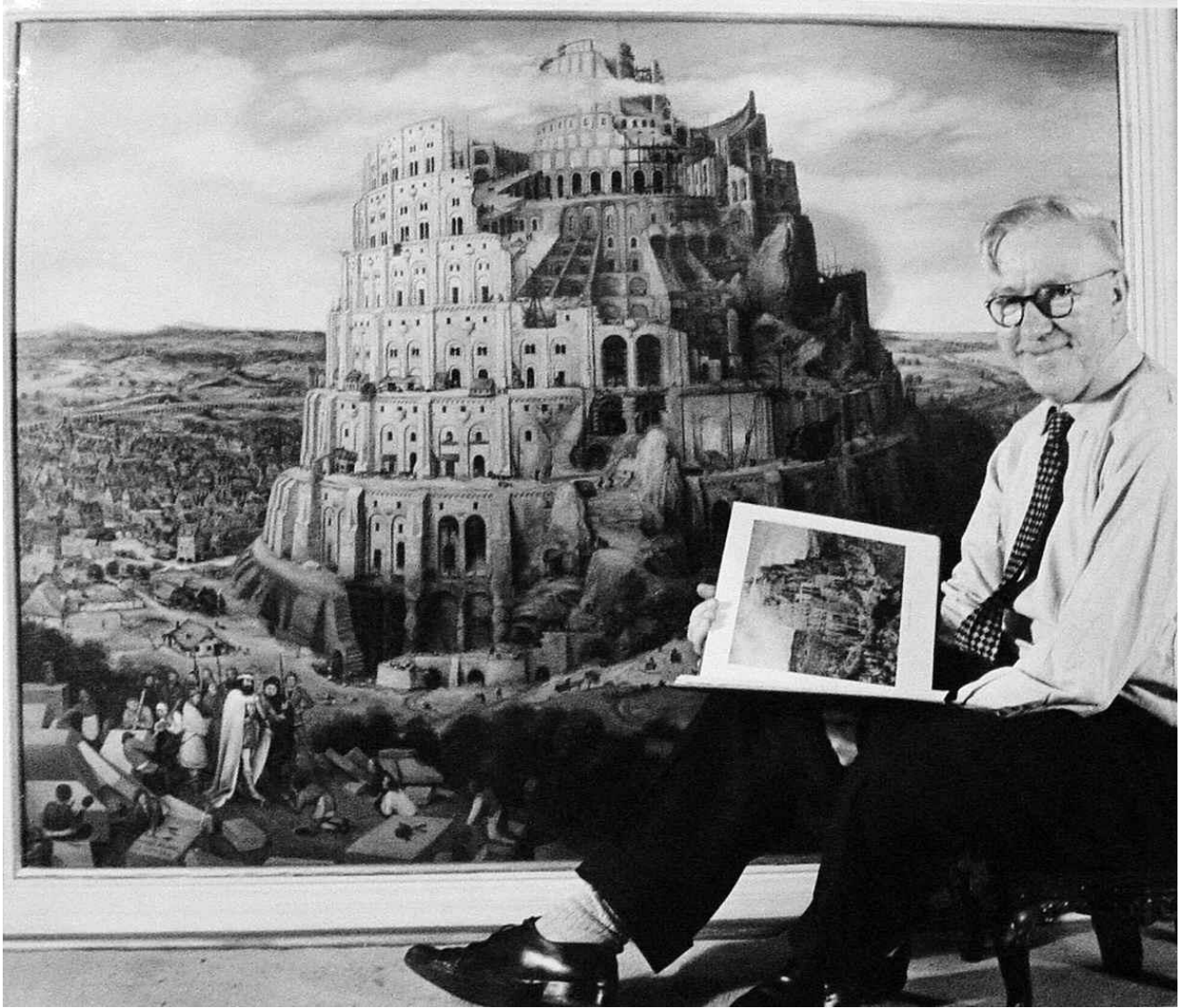
titels van de 44 schilderijen staat inderdaad bij het nummer 8: *Oud-Nederlandsche liederen*.

Jef Rottiers exposeerde, o.a. samen met de beeldhouwer Nand Van Itterbeek in het Museum voor Moderne Kunst aan de Museumstraat in Brussel van 20 januari tot 4 februari 1940, toen de *Kring YR* er haar tentoonstelling hield. Jef Rottiers toonde er 17 schilderijen waaronder opnieuw zijn *Oud-Nederlandsche Liederen* (onder het nr. 84 in de catalogus).

Als leraar aan de Jongensschool in Onze-Lieve-Vrouw-Waver heeft Jef Rottiers zijn leerlingen van 9 tot 12 jaar ook leren tekenen en schilderen. Hij exposeerde hun werkjes in het *Museum van het Boek* in de Ravensteinstraat in Brussel in maart 1941 en nadien in juli in Namur in het Collège Notre Dame de la Paix.

In oktober 1950 exposeerde Jef Rottiers o.a. samen met Joz. Beeck, August Gillé, Dirk Baksteen en Leo Tomsin op de eerste tentoonstelling die de Kunst- en Toneelvereniging *De Noordstar* organiseerde in de *Kunstzaal Meysbrug*.

In 1953 en 1954 nam hij deel aan tentoonstellingen van schilderwerken van oud-studenten van de Normalschool van Mechelen. In 1953 stelde hij 6 schilderijen tentoon waaronder zijn *Toren van Babel*, een kopie naar het schilderij van Pieter Bruegel de Oude. In 1954 – een jubeljaar voor de Normalschool – was dit met 3 schilderijen.

Jef Rottiers bij zijn Toren van Babel naar Pieter Brueghel de Oude.

Jef Rottiers nam met 2 schilderijen deel aan de tentoonstelling *Brabantse Bloei* in het gemeentehuis van Meise in 1955 van zondag 24 april tot maandag 2 mei. Hij exposeerde met *Het huis van de klokkenluider* en met *Zicht op Meise*. De tentoonstelling was georganiseerd in het kader van het Internationaal Beiaardfestival dat in Meise plaatsvond op 23 en 24 april dat jaar en waarop hij uiteraard ook een beiaardconcert bracht. Andere exposanten waren de kunstschilders Karel De Bauw, Bert Van den Broeck, Willem Rosiers, de etser Jozef Pas en de beeldhouwers Dries Van den Broeck en Henri Lenaerts.

Jef Rottiers zou in Meise heel wat schetsen maken van schilderachtige hoekjes. Drukker

Van Praet in Meise gaf enkele van deze pentekeningen uit als wenskaarten.

De indringers.
(Foto: F. Van der Jeught, 2015)

In mei 1970 hield Jef Rottiers een tentoonstelling in het gemeentehuis van Onze-Lieve-Vrouw-Waver, georganiseerd door de *Werkgroep van de Cultuurzolder*. E.P. Feyen, beiaardier van Grimbergen, leidde de tentoonstelling in.

Een recensent schreef naar aanleiding van deze tentoonstelling: *Het is beslist een overtuigende tentoonstelling geworden, die niet alleen getuigde van de grote ijver waarmee deze kunstenaar de schilderkunst beoefent, maar tevens ook van zijn meer dan gewoon talent. Greep de vernissage plaats met enkele madrigalen, gebracht door het Mechels Kamerkoor, dan werd tijdens de inleiding de mens en het werk van Jef Rottiers geschetst door pater Feyen, beiaardier te Grimbergen. Spreker wees op de sterke persoonlijkheid van Jef Rottiers. Die uiting is zijn taal. De leraar, komponist, schrijver en dichter, moest nog wat meer hebben om indrukken, gevoelens en gedachten weer te geven: zijn kunstdrang. Het resultaat is uitstekend, verbluffend soms. Wie zijn schilderijen bekijkt zal bemerken hoe zwierig en met welke ingeboren liefde tot de natuur zij werden gemaakt. In al zijn schilderijen is een optimisme, een zekere blijheid en iets fris te ontwaren. Elk van zijn doeken is op de eerste plaats een stukje kunst, en elk van die schilderijen heeft iets te vertellen. De taal van zijn persoonlijkheid is alleszins de taal van zijn kunst, aldus pater Feyen. Jef Rottiers beleeft nog een vreugde om de schoonheid die hier rondom ons is en wil in zijn eenvoud die schoonheid aan elkeen meegeven. Hij schildert geen verstarde afbeeldingen maar bezielende dingen die aangrijpen. Hij zingt de eigen aard uit in zijn schilderijen. Bij Jef Rottiers, waarvoor elke schilderij een zielstoestand is, is het leven het schilderen en het schilderen is zijn leven.*

*Mechelen met haar historische gebouwen...
(Foto: F. Van der Jeught, 2015)*

Van 18 mei tot 3 juni 1973 – het jaar van de begijnhoven en abdijen – exposeerde Jef Rottiers drie werken in de tentoonstelling *Kunstenaars van het Begijnhof* in *Galerij Begijnhof* aan de Hoviusstraat, 20 in Mechelen, o.a. samen met Dominique Ampe, Jean-Paul Laenen, Corine Toussein, Hilde Schaltin en Mildred Faulhaber.

Twee jaar later stelde hij van 7 tot 15 juni 1975 tentoon in *De Witte Vlag* aan de Guldensporenlei in Bonheiden, de oude hoeve waar zijn vriend August Gillé woonde, zijn atelier en een tentoonstellingsruimte had. Onder de exposanten was ook de glazenier Les Nossent, later directeur van de Stedelijke Academie van Mechelen.

Van 29 oktober tot 1 november 1977 stelde Jef Rottiers ter gelegenheid van de culturele week in Meise 11 schilderijen tentoon in *de hall van de hoofdingang van het gemeentelijk centrum voor onderwijs en opvoeding*. De titels van de tentoongestelde werken luiden: *De dwaze wereld, De vlinders, De merel, Bloemen, De blauwe ruikers, Meise: Sint-Martinuskerk, Lage tij, De visser, Meise (winter), Bloemen en Meise (verdwenen huisje)*.

Nog in 1977 nam Jef Rottiers deel aan de tentoonstelling *Kunst te Mechelen 1920 – 1970* die liep van oktober tot december in het

Cultureel Centrum Antoon Spinoy aan de Melaan in Mechelen.

In 1980 organiseerde de handelaarsvereniging Brusselsepoort 27 juni tot 11 juli de *Brusselpoortbraderij* met een kunsttentoonstelling in het filiaal van de Generale Bankmaatschappij aan de

Korenmarkt, 18. Jef Rottiers stelde er 21 werken tentoon, waaronder zijn *Volksliederen* en *Spreekwoorden*. De opening van de tentoonstelling werd bijgewoond door burgemeester Jos Vanroy en enkele schepenen. De arrondissementscommissaris én voorzitter van de Koninklijke Beiaardschool Hector Rombaut leidde de tentoonstelling in.

*Opening van de tentoonstelling op 27 juni 1980 in de toenmalige Generale Bank aan de Hoogstraat in Mechelen. Van links naar rechts op de foto: schepenen van cultuur, openbare werken en sport Jean Van der Sande, burgemeester Jos Vanroy, Tilda Pellegrims (de echtgenote van Jef Rottiers), haar zuster Julia en haar echtgenoot Lt. Gen. Engelen, Jef Rottiers en de arrondissementscommissaris Hector Rombaut. Het schilderij achter Jef Rottiers is zijn *Volksliederen*.*

Over Jef Rottiers als kunstschilder schreef Hector Rombaut in zijn recensie voor de *Streekkrant*: *Met een tedere, bijna ontroerende liefde voor de dingen schildert hij bloemen, vlinders, vissen, landschappen en zeezichten. Daarbij valt op dat hij geen enkel stijleffect nastreeft en geen enkel –isme achterna loopt. Niettemin komt de toeschouwer onder de invloed van zijn*

technische vaardigheid en van zijn persoonlijkheid. Hoe echt de bloem, het insect, het kanten tafelkleed ook zijn, toch zijn ze van Jef Rottiers. Een grote liefde kan hij niet verstoppen, noch verzwijgen, die tot de grootste periode uit onze kunstgeschiedenis: de Vlaamse Primitieven. Folkloristische gegevens van de stad en streek verwerkt en verbeeldt hij op een manier die onwillekeurig

doet denken aan de grootmeesters van die tijd. Een tekening van Bruegel bijvoorbeeld imponeert hem in dergelijke mate dat hij er een schilderij van maakt: "De kermis van Hoboken". Zijn doek "Spreekwoorden" getuigt eveneens naar vorm en inhoud van zijn bijzondere belangstelling voor de periode van Bosch en Bruegel. Jef Rottiers zoekt geen publiciteit. Hij schildert zoals hij zelf zegt: "Omdat ik dat graag doe, omdat ik dat moet doen." Het is dan ook geen gemakkelijke opdracht hem met zijn werk naar de openbaarheid te krijgen. Hij is geen forummaniak. Wanneer hij er soms in toestemt deel te nemen aan groepstentoonstellingen of een individuele tentoonstelling te ondergaan, dan is het om vrienden plezier te doen. Jef Rottiers, een eenvoudig en wijs man, een veelzijdig kunstenaar, een groot Mechelaar, nog veel te weinig gekend.

Jef Rottiers en zijn schilderij *Volksliederen*.
(Foto: Eddy Mariën)

Op 27, 28 en 29 augustus 1982 zou Jef Rottiers opnieuw in Meise - in het jeugdhuis Knødde aan de Krogstraat - een

tentoonstelling houden met 11 schilderijen.¹⁸ De titels van deze werken: *Naar een ets van Rembrandt (de "Honderdguldenprent")*, *Orpheus*, *Avond aan zee*, *Mijn stad*, *Concerto*, *Fantasia*, *Rozen*, *Stilleven*, *Bloemen*, *Ouverture* en *Klokkenluidershuisje*. Voor zover uit de documentatie in het privé-archief kan nagegaan worden, was dit de laatste tentoonstelling die Jef Rottiers heeft gehouden.

Zoals de toenmalige arrondissementscommissaris én voorzitter van de Koninklijke Beiaardschool Hector Rombaut in zijn recentie schreef, had Jef Rottiers inderdaad een grote bewondering voor Pieter Bruegel de Oude en Jeroen Bosch. Jef Rottiers maakte minutieuze kopieën van hun schilderijen, maar voegde daar graag één of andere *spielerei* aan toe. In de *Toren van Babel* voegde hij tussen de huisjes van de stad aan de voet van de toren bijna onopvallend het stadhuis en de lakenhalle van Mechelen toe. In zijn kopie van de triptiek van de *Tuin der lusten* van Jeroen Bosch schilderde hij bij de muzikanten in de hel de bekkens van een drumstel. Vooral in zijn *Spreekwoorden* en *Volksliederen* is de invloed van Bruegel duidelijk merkbaar.

De Stedelijke Musea Mechelen bezit in haar collectie drie werken van Jef Rottiers: *Bloemen* en *Zeegezicht*, aangekocht in 1950 en het schilderij van de Maagd Maria onder een glazen stolp in 2014. Dit schilderij werd geschonken samen met het beeld en de glazen stolp, afkomstig van de zusters Clarissen.¹⁹

¹⁸ Op zaterdag 28 augustus 1982 om 20.00 uur zou Jef Rottiers de reeks beiaardconcerten afsluiten. Als gevolg van een auto-ongeval op 15 augustus 1982, moest Rottiers zich laten vervangen. Marc Knops bracht het slotconcert.

¹⁹ Het schilderij *Bloemen* is in de collectie van de Stedelijke Musea Mechelen gekend onder *Stilleven met bloemen* met catalogusnummer S0636; *Zeegezicht* is gekend onder de benaming *Zeezicht* en met catalogusnummer S0738. Het schilderij van de madonna onder de stolp kreeg het inventarisnummer S1250.

Volksliederen (Foto: F. Van der Jeught, 2015).

Zijn groot schilderij *Volksliederen*, dat eind 2014 geschonken werd aan de Koninklijke Beiaardschool 'Jef Denyn' vzw, kwam tot stand omstreeks 1970.²⁰ Nadien heeft Jef Rottiers hetzelfde onderwerp hernomen in een gewijzigde versie. Verschillende personages die verwijzen naar één of ander lied kregen hierin een andere plaats, of werden anders afgebeeld. Aan dat schilderij, dat in privé-bezit is, voegde Jef Rottiers

²⁰ F. VAN DER JEUGHT, *Over het schilderij Volksliederen van Jozef (Jef) Rottiers (1904 – 1985), onderwijzer, kunstschilder, toondichter en beiaardier van Mechelen en van Meise*, in *De Mecheleir*, driemaandelijks tijdschrift van de vzw Mechelen 2000+, nr. 78, 20ste jg., Mechelen, 2015/2, blz. 19 – 55. In deze bijdrage worden alle liederen besproken die Jef Rottiers in dit schilderij evoceerde.

bijvoorbeeld bovenaan aan de horizon de Sint-Romboutstoren toe.

In de twee versies schilderde Jef Rottiers vooraan in het midden de Mechelse volksfiguur *Rikske den bult* met zijn harmonica. Zijn echte naam was Henricus Van den Eynden, geboren in Antwerpen in 1888. Hij was een heel eenvoudig man, die met zijn harmonica in Mechelen langs de caféterrassen van de Grote Markt ging of op zaterdagen langs de kramen van de markt om voor een fooi een liedje te spelen. Hij overleed in 1950. Jef Rottiers heeft *Rikske den bult* gekend en wellicht heeft hij hem afgebeeld als metafoor voor allen die de oude volksliedjes (nog) kenden en zongen...

Jef Rottiers (1904 – 1985)

Levensende

De laatste jaren van zijn leven woonde Jef Rottiers in een mooi gerestaureerd pand in de Jezuspoort. Waar kon hij beter wonen dan in dit wellicht meest geschilderde, getekende en gefotografeerde hoekje van het Mechels begijnhof? Teruggetrokken tussen zijn schilderijen, omgeven door boekenrekken, met een piano en een oefenklavier voor beiaard binnen handbereik, werkte hij nog verder met een nauwelijks verflauwende levenslust.

Voor zijn 75ste verjaardag vergastte Jef Rottiers zijn vrienden en toehoorders op een avondconcert op de beiaard van de kerk van Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle. Na afloop

werd hij met bloemen overspoeld... Ongetwijfeld was het voor Jef "een schone romantische avond".²¹

Voor zijn 80ste verjaardag in 1984 werd Jef Rottiers nog passend spreekwoordelijk in de bloemetjes gezet. Op 26 augustus 1984, na het slotconcert van het beiaardseizoen in Meise, dat Eddy Mariën had gebracht, werd Jef Rottiers uitgebreid gehuldigd door het gemeente-bestuur. Namens de *Vrienden van de beiaard van Meise* sprak E.H. Herman (Bie)

²¹N.a.v. zijn 75ste verjaardag werd Jef Rottiers door de beheerraad van de Koninklijke Beiaardschool gehuldigd, samen met Willy Godenne, Gaston Van den Bergh en W. Climan tijdens een diner in *Salons Coosemans* aan de Coxiestraat in Mechelen op zondag 17 juni 1979. Uitnodigingsbrief van 25 mei 1979 in het privé-archief.

Boon²² tot en over de gevierde, over de beiaard van de Sint-Martinustoren, het *Meise-lied*²³ en zijn beiaardbespelingen, die iedere keer opnieuw druk werden bijgewoond. Jef Rottiers ontving bij deze gelegenheid een ereteken voor 40 jaar lid van SABAM.

Voor zijn 80ste verjaardag verraste beiaardier Marc Knops zijn oud-leraar met een privé-concert op zijn spiksplinternieuwe kamerbeiaard.

In het *Bondsnieuws*, het tijdschrift van de Belgische Beiaardiersgilde, portretteerde Jos D'hollander uitvoerig Jef Rottiers. Hij schreef o.a.:

Jef Rottiers, de beiaardier, de pedagoog, vruchtbaar toondichter, de miniatuur-architect, de tekenaar en historicus (auteur van "Beiaarden in België", 1952), de schilder, de Vlaming en groot vereerder van Jef Denyn, en last but not least de man met begrip en steun voor de andere – spijs al wat hij zelf moest dragen – de kunstenaar met een hart dat genegenheid uitstraalt in een "dwaze wereld" is tachtig!

Erkenningen komen meestal te laat. Rottiers heeft het lot ingehaald. Wie is deze minzame beiaardier,... [...] Als beiaardcomponist is Rottiers de meest typische vertegenwoordiger van de Mechelse School. Kenschetsend is de grote geïnspireerde verscheidenheid van zijn bewerkingen en composities, het zeer hoog muzikaal niveau ervan, het eerbiedigen van de beperkingen binnen de muzikale gedragsregels voor het instrument, en het feit dat wat hij schrijft technisch binnen het bereik ligt van ieder geschoold beiaardier. Elke compositie van Rottiers is een schepping op zich: vertelt iets nieuw, is briljant

²² Herman (Bie) Boon (°Jette, 28/2/1931 – †Meise, 27/9/2012), missionaris in Afrika (Witte Pater). Tot priester gewijd in Heverlee op 1 april 1956, professor aan de *Université Officielle de Bujumbura* (1963 – 1972), professor aan de U.F.S.A.L in Brussel (1973 – 1991), pastoor van de Sint-Martinusparochie van Meise (1987 – 2006).

²³ *Meise-lied*: tekst en muziek van Jef Rottiers. De partituur met de tekst wordt bewaard in het beiaardarchief van Meise onder nr. 79.

gecomponeerd waarbij de meest verscheidene gevoelsschakeringen uit de klokken getoverd worden in een rijk, doorzichtig en gevarieerd kleurenpalet in de geest van Jef Denyn. [...] Omwille van zijn composities alleen reeds zal de naam Rottiers ook voor de komende generaties beiaardiers op een ereplaats prijken want zijn werken ademen binnen een bepaalde stijlperiode iets tijdloos uit. We zijn de jubilaris voor zoveel schoons dat hij ons bracht zeer dankbaar en wensen hem ad multos annos.

Het liep helaas anders.

Jef Rottiers leed de laatste drie jaar van zijn rijkgevulde leven aan een slepende ziekte, die hem fataal werd in april 1985. Eddy Mariën schreef: *Op maandag 22 april ging mijn vader van ons heen. Hij stierf rustig in de armen van mijn moeder, die hem steeds met de beste zorgen omringde. Door hem heb ik de beiaard leren kennen, het instrument waarover hij Meester was. Velen hebben hem leren waarderen als beiaardier, leraar, kunstschilder én als vriend...*

De dag van zijn overlijden bracht Marc Knops 's avonds een beiaardrecital op de beiaard van de toren van de kerk van Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle ter nagedachtenis van zijn oud-leraar, waarbij hij werken van hem uitvoerde, van Jef Denyn, Staf Nees, Jef Van Hoof, Jos Lerincx, Piet van den Broek en van zichzelf. Het bericht van het overlijden van Jef Rottiers werd dezelfde dag uitgezonden op radio en televisie. De uitvaartplechtigheid werd gehouden in de Begijnhofkerk op zaterdag 27 april 1985. E.H. Herman (Bie) Boon ging de misviering voor. Stadsbeiaardier en directeur van de Koninklijke Beiaardschool Piet van den Broek bespeelde het orgel tijdens de plechtigheid. Het gedicht *Bell Moods* van Kamiel Lefévere werd voorgedragen. Jef Rottiers had dit gedicht naar het Nederlands vertaald en op basis ervan een gelijknamige suite gecomponeerd in vijf delen. Op zijn gedachtenisprentje stond een tekst van Bie Boon, die op een bijzondere

manier samenvatte wie Jef Rottiers is geweest
en wat hij heeft betekend...

*Muziek maakt mensen schoon,
ook eenvoudig.
Bewonderend kunnen luisteren,
zien en genieten
en zelf onuitputtelijk creatief zijn.
Bronzen en zilveren klanken
doen galmen over de daken,
heel hoog, soms hemels.*

*En gewoonweg mens zijn:
zich goed voelen tussen zijn vrienden
attentvol, een Pallieter
met een gouden hart
dat overliep van gezelligheid,
met schalkse ogen
flikkerend van 't geluk
dat hem was toebedeeld door haar
die 't leven met hem deelde.
En stevige fluwelen handen
waaruit muziek stroomde in overvloed*

*en fijn penseelwerk,
Vlaanders verleden waardig.
Een mens om blijvend van te houden,
Onvergetelijk.*

*Adieu, gij trouwe vriend
Ge hebt het toch zo goed gedaan.*

Bie Boon.

Heel terecht wordt in de Koninklijke
Beiaardschool - sinds 2012 gevestigd in het
voormalige gebouw van de O.C.M.W aan de
Bruul - een leslokaal met een beiaardklavier
en een piano genoemd naar Jef Rottiers.

Mechelen, 21 juni 2015

François van der Jeught

Secretaris van de Koninklijke Beiaardschool 'Jef Denyn' vzw en
waarnemend secretaris van de Koninklijke Vereniging voor Toren en Beiaard 'Jef Denyn' vzw.

BRONNEN

Stadsarchief Mechelen, Bevolkingsregisters van 1900 en 1910.

Stadsarchief Mechelen, Varia 820, *Uitnodigingen, krantenknipsels, getuigschriften, druksels en handschriften i.v.m. Mechelse kunstverenigingen: Opstanding* (1930), *Streven* (1932).

Krantenknipsels in het privé-archief: *Kunsttentoonstelling in Sint-Jansgildenhuis*, s.d., 1930.

Tentoonstelling 'Opstanding', s.d., 1930.

Tentoonstelling 'Streven', s.d., 1932.

Kunstleven te Mechelen. Tentoonstelling van Mechelsche kunstenaars, in *De Standaard*, 18 april 1934.

Tentoonstelling van 'Tijl', 20 april 1934.

Wat presteeren onze Cultuurkringen? De eerste Clubavond van "Tijl". Beiaardier Jef Rottiers over de ontwikkeling van het klokkenspel (s.d.).

Kunstleven. Tentoonstelling Jozef Rottiers, 20 mei 1936.

Tentoonstelling Jozef Rottiers, s.d. mei 1936.

Het Sinte-Ceciliafeest van de Mechelsche Beiaardiers, s.d., 1939.

J. ROTTIERS, *In memoriam Jef Denyn*, in *De Vlag*, IV.4, Brussel, november 1941, blz. 179 en 180.

De "IVE reeks Nationale Cultuurdagen" te Mechelen, zondag 19 en maandag 20 april 1942. Krantenknipsel in het privé-archief.

De Mechelse beiaard en de nationale kultuurdagen. Concerten door Staf Nees, Willy Lenaerts, Jef Rottiers en Martha Veldemans, s.d. 1943. Krantenknipsel in het privé-archief.

S.A.M., Secretariaatsarchief, vak 69, 1947, nr. 2. Brief van 4 februari 1947 van het schepencollege aan stadsbeiaardier Staf Nees en aan de Hoofdcommissaris van Politie.

J. ROTTIERS, *Hoe speelde Jef Denyn in Gedenkboek Jef Denyn, Stadsbeiaardier en Meester van den Toren*, uitgave van de *Beiaardschool te Mechelen*, Brussel, 1947, blz. 80 – 84.

J. ROTTIERS, *Preludium in F, voor beiaard* (partituur *bekroond in den Prijskamp voor beiaardmuziek-composities ingericht door de Beiaardschool in 1938*), in *Gedenkboek Jef Denyn, Stadsbeiaardier en Meester van den Toren*, o.c., blz. 85 – 87.

Gedenkboek Jef Denyn, Stadsbeiaardier en Meester van den Toren, uitgave van de *Beiaardschool te Mechelen*, Brussel, 1947, blz. 245, 273 (foto eindexamen juli 1935), 300 (foto *In de Beiaardschool te Mechelen, 1931*), 304 (foto: *In de Beiaardschool, April 1931*), 307, 308 (foto: *Beiaardschool, 1933* in spiegelbeeld), 314 (foto: *Bij gelegenheid van het eindexamen in 1934*), 321 (foto: *Meester Jef Denyn en Staf Nees met volgende leerlingen – 8 december 1934*).

Malines honore les carillons et les carillonneurs, in *La Dernière Heure*, 31 augustus 1948.

Gazet van Mechelen, s.d., 1950: *Aanwinsten voor het Stadsmuseum*, vermelding van o.a. de aankoop van de olieverfschilderijen *Bloemen en Zeegezicht* van Jef Rottiers.

De wedstrijd voor Beiaard-compositie, in *Het Laatste Nieuws*, 19 september 1951.

Internationale Beiaardcompositiewedstrijd 1951. De plechtige prijzenuitreiking op het Mechels Stadhuis, in *Gazet Van Mechelen*, 19 september 1951.

J. ROTTIERS, *Beiaarden in België*, uitgave van de *Beiaardschool te Mechelen*, Brussel, 1952, 329 blz. (met pentekeningen).

Pennevrucht van een beiaardier. Onze 'zingende torens' – heropbloei na verval, in *De Nieuwe Gids*, 16 april 1952, (recensie over de publicatie *Beiaarden in België*).

Over een Verdienstvol Stadsgenoot en een Belangrijk Boek, in *Onder den Toren*, jg. 5 (1951-1952), nr. 3, (rescentie over de publicatie *Beiaarden in België*).

Beiaarden in België. Geschiedenis van een oude kunst, in Het Volk, 13 mei 1952.

W. PELEMANS, *Beiaarden in België. Een studie van Jef Rottiers*, in Het Laatste Nieuws, 9 juli 1952.

Kataloog – Internationaal Beiaardfestival Meise. Tentoonstelling “Brabantse Bloei”, in het gemeentehuis van Meise van zondag 24 april tot maandag 2 mei 1955 (in het privé-archief).

Mensen van bij ons. Jef Rottiers, beiaardier van Meise en kunstschilder, in Het Volk, 1 - 2 augustus 1959.

Groot Beiaardfestival te Meise (bij Brussel), in Gazet van Antwerpen, 25 september 1959.

Zo ziet Jef Rottiers Meise en omgeving, (n.a.v. zijn 25-jarig ambtsjubileum als beiaardier van Meise) in Het Volk, 4 februari 1960 (met afbeeldingen van pentekeningen).

W. GODENNE, *Cloches en URSS – Kloken in de USSR*, uitgave van de Koninklijke Beiaardschool ‘Jef Denyn’, Mechelen, 1960, 23 p.

Op kultuurzolder te O.-L.-V.- Waver. Schilderwerk van Jef Rottiers, in Gazet Van Mechelen, 21 mei 1970. *Op de Cultuurzolder. Jef Rottiers exposeert te Onze-Lieve-Vrouw Waver*, krantenknipsel, 1970.

F. VERMOORTELT, *Even praten met... Jef Rottiers, beiaardier en kunstschilder*, in Gazet Van Mechelen, dl. 1, 20 januari 1972, blz. 9 en *Even praten met beiaardier en kunstschilder Jef Rottiers*, dl. 2, 22-23 januari 1972, blz. 9. De teksten werden volledig overgenomen door Frans Berlemont in: S.A.M., Verzameling Berlemont, farde 85 (Nonnestraat), blz. 91 – 98.

Afscheid Jef Rottiers, in Gazet Van Antwerpen, 2 juli 1973.

Jef Rottiers zeventig, in Gazet Van Antwerpen, 3 juli 1974, blz. 11.

Jef Rottiers verzorgde het beiaardfestijn te Mechelen, in Gazet Van Mechelen, 7 - 8 september 1974, blz. 11.

W. GODENNE & H. JOOSEN, *Jubileumboek 1922 – 1972. Koninklijke Beiaardschool “Jef Denyn” te Mechelen*, uitgave van de Koninklijke Beiaardschool, Mechelen, 1973, blz. 20, 28, 52, 53, 135, 136, 153, 204 (biografie), 278, 288 en 338 (houtsnede van Jef Rottiers).

Lijst van de tentoongestelde werken in Meise tijdens de culturele week van 29 oktober – 1 november 1977 (Op zaterdag 29 oktober 1977 om 20.00 uur *vernissage door M. Belgrado, schepen van cultuur*), (in het privé-archief).

Grote Nederlandse Larousse Encyclopedie, dl. 20, Hasselt – ’s-Gravenhage, 1972 – 1979, blz. 605: korte biografie van Jef Rottiers en foto.

L. KOCKEN, *Kent u ze nog... de Mechelaars*, Zaltbommel (Nederland), 1976, nr. 9.

Dichter aan beiaardklavier. Jef Rottiers 75, in Het Laatste Nieuws, 30 augustus 1979.

Verjaardagsklanken op Mechelse beiaard, in Gazet Van Mechelen, zaterdag 1 en zondag 2 september 1979.

Weermaker boycotte handelaarsvereniging Brusselpoort, Gazet Van Mechelen, 1 juli 1980.

Jef Rottiers, een veelzijdig kunstenaar, in Streekkrant, blz. 1 en 4, 5 juni 1980.

M. LENAERTS, *Staf Nees (1901 – 1965). Biografie, katalogus, analyses en synthese van zijn authentieke beiaardwerken*, Mechelen, 1981, blz. 9.

Muziek en kleur te Meise, in Het Nieuwsblad, 26 augustus 1982.

J. D’HOLLANDER, *Rottiers, Jef*, in *Algemene Muziekencyclopedie*, onder hoofdredactie van prof.dr. J. Robijns en M. Zijlstra, dl. 8, De Haan Haarlem, 1983, blz. 378.

T. VAN ROY, *Begijnhofsprokkels. De huizen in de Jezuspoort*, in het weekblad *De Mechelse week*, 3^e jg., nr. 1, 5 januari 1984 en nr. 2, 12 januari 1984.

J. D'HOLLANDER, *Jef Rottiers 80 jaar op 27 augustus 1984*, in *Bondsnieuws*, tijdschrift van de Belgische Beiaardiersgilde, nr. 88, april 1985, blz. 7 – 9.

Jef Rottiers overleden, in *Gazet Van Mechelen*, dinsdag 23 april 1985, blz. 17.

Overlijdensbericht van Jef Rottiers, in *Gazet Van Mechelen*, woensdag 24 april 1985, blz. 22.

E. MARIËN, *In memoriam Jef Rottiers, 27 augustus 1904 – 22 april 1985*, in 't *Schipke*, driemaandelijks tijdschrift van de *Studentenvereniging Campana* van de Koninklijke Beiaardschool 'Jef Denyn', jg. 2, nr. 5, Mechelen, 1984 – 1985, blz. 8 – 15.

F. VERLEYEN, *Mechelen*, Tielt, 1987, blz. 209.

M. KOCKEN, *Gids voor oud en groot Mechelen*, Antwerpen – Rotterdam, 1989, blz. 234 (over de Jezuspoort).

H. VAN DE VIJVER, *Het cultureel leven tijdens de bezetting*, in *België in de Tweede Wereldoorlog*, dl. 8, Kapellen, 1990, blz. 70.

M. LEJEUNE, *Jef Rottiers in Dan zal de beiaard spelen*, uitgave van de *Lions Club Dodoens Mechelen*, juni 1998.

R. MARCX, *De vuisten met liefde gebald*, Mechelen, 1998, blz. 91 (over de kamerbeiaard 'Jef Rottiers') en 260.

K. COSAERT, *Kroniek van 25 jaar schoolwerking (1972 – 1997) - Vijf eeuwen klokkenkunst te Mechelen – Jubileumboek van de Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn*, uitgave door de Koninklijke Beiaardschool 'Jef Denyn', Mechelen, 1998, blz. 12, 16, 17, 25, 56 en 82.

P. DE CUYPER, *Meise en zijn beiaard*, uitgave in eigen beheer, 2002.

E. MARIËN, *Een eeuw Jef Rottiers (1904 – 1985). Componistenportret*, in *Magazine* van de

Vlaamse Beiaardvereniging (VBV), jg. 10, nr. 2, juni 2004, blz. 2 – 4.
[ook gepubliceerd op verschillende websites]

A.P. GEBRUERS, *A Renaissance Man*, in *Magazine VBV*, jg. 10, nr. 2, juni 2004, blz. 7.

M. LEJEUNE, *Jef Rottiers. Honderd jaar geleden werd Jef Rottiers geboren*, in 't *Schipke*, driemaandelijks tijdschrift, jg. 21, nr. 3, Mechelen, april – mei 2004, blz. 4 – 7.

M. LEJEUNE, *Poëzie en beiaard*, in 't *Schipke*, driemaandelijks tijdschrift, jg. 21, nr. 3, Mechelen, april – mei 2004, blz. 8 – 9 (over het gedicht *Bell Moods* en de vertaling ervan door Jef Rottiers).

M. LEJEUNE, *Mechelse sprokkelingen. Honderd jaar geleden werd Jef Rottiers geboren (Mechelen, 27 augustus 1904 – 22 april 1985)*, in *Mededelingenblad KKOKLM*, tweemaandelijks tijdschrift, jg. 35, nr. 3, Mechelen, juli-september 2004, blz. 6 – 9.

T. Ng, *Royal Carillon School 'Jef Denyn' Museum*, 2006, (eindwerk Koninklijke Beiaardschool, catalogus van het Beiaardmuseum), blz. 220 (inventaris nr. K 14: gegraveerde plaat voor de uitgave *Beiaarden in België*, met de afbeelding van de O.L. Vrouwkathedraal van Antwerpen), blz. 221 (inventaris nr. K15: idem met de afbeelding van het belfort van Brugge).

Mechelen Beiaardstad – Zomerconcerten 2014 van 2 juni tot 9 september, programmabrochure van de zomerbeiaardconcerten, uitgegeven door de *Koninklijke Vereniging voor Toren en Beiaard 'Jef Denyn'* vzw, Mechelen, 2014, blz. 14 en 15.

M. BRUTYN, *Muziek van een helblauw blad. 50 Odes aan klokken, klokkenspelers en klokkenspelers*, Damme, 2014, blz. 20 en 70. Gedicht: *Aan Jef Rottiers, onze beiaardier*, geschreven door Herman Boon (°Brussel, 23 mei 1930 - †Zaventem, 5 mei 2005), onderpastoor van Meise van 1957 tot 1968 (later o.a. aalmoezenier van de nationale luchthaven Zaventem).

Heb je ook een hart voor erfgoed?

Vind je ook dat de zaken van gisteren niet mogen verloren gaan?

Dat ze tenminste bewaard en doorgegeven moeten worden?

Dat het nuttig en interessant is ze veilig te stellen, bekijken, bestuderen en iets bij te leren?

Wil je ook iets lezen of bekijken dat je je van vroeger herinnert of dat al vele generaties geleden hier voorviel?

Wel, dat is nu nét waar we ons met Berla voor inzetten...

In deze gemeente zijn wij de vereniging die dit alles in goede banen probeert te leiden.

Onze VZW heeft sinds 1983 een belangrijk archief en een behoorlijke bibliotheek opgebouwd over het wie, wat en hoe in Meise, Oppem en Wolvertem.

En we leren nog constant bij.

Regelmatig komen er nieuwe zaken boven water waar wij nog van opkijken.

Niet in het minst ook door de giften van inwoners die hun oude documenten en stukken over deze gemeente liever veilig bewaard weten dan ze naar het containerpark te zien vertrekken...

Interesse?

Altijd welkom om iets op te zoeken of een handje te komen toesteken.

Maar je kan ons ook al steunen door gewoon eerst lid te worden van onze kring. Je ontvangt dan info via onze nieuwsbrief, uitnodigingen voor onze praatcafés (iedere maand met een andere spreker), kortingen op onze activiteiten en uitstappen, toegang tot ons archief, enz...

Hoe?

Schrijf € 20 over naar rekeningnummer BE80-7380-4197-7477 voor het lidmaatschap 2016.

Of beter nog: wees een steunend lid vanaf € 40 en dan kom je in onze erelijst in december 2016.

In de melding graag jouw email-adres (of jouw postadres), dan zorgen we dat je ook op de verzendlijst van info en uitnodigingen staat.

Mogen we op jouw steun rekenen? Ons contacteren kan door:

ofwel een briefje naar BERLA VZW - Brusselsesteenweg 44 bus 1 - 1860 Meise

(of geef het af aan iemand van de bibliotheek, die bezorgen het ons dan wel)

ofwel een mailtje naar erfgoedberla@live.com

Een degelijke werking van onze VZW garanderen, het kost allemaal handenvol geld.
En het lidgeld alleen dekt deze kosten natuurlijk niet.
Daarom zijn we onze sponsors, die ons financieel en logistiek willen steunen, zeer erkentelijk.

Interesse om ons gezamenlijk erfgoed ook een hart onder de riem te steken?
Of gewoon te tonen dat je de doelstelling van onze kring een warm hart toedraagt?
Neem dan gerust contact op met ons via erfgoedberla@live.com

Als sponsor word je een heel jaar lang op onze website, in al onze publicaties en in al onze nieuwsbrieven vermeld. En die hebben momenteel een oplage hebben van meer dan 1000 emailadressen.

Bijkomend worden er tot 300 papieren exemplaren van dit alles bij vrije beroepen, rusthuizen, culturele centra, in het gemeentehuis en bibliotheek enz. verspreid.

Vanaf een sponsoring van € 100 is de sponsor vrij om een banner of een reclamebord op een van onze jaarlijkse evenementen te zetten. We vragen wel dat de sponsor dan zelf instaat voor de plaatsing.

Als kers op de taart kan bij sponsoring vanaf € 100 de opmaak gratis door onze graficus gedaan worden, wordt er ook een rechtstreekse doorklikmogelijkheid of QR naar jouw eigen website voorzien. Voor de kleinere kaders moet je zelf een in te scannen lay-out of een elektronische versie te bezorgen.

We leveren natuurlijk een betalingsattest af dat je voor inbreng in de algemene onkosten van jouw bedrijf kan gebruiken.

**SPONSORS
GEZOCHT**

Tuïmachines
DUBOIS

onderhoud & herstelling
verkoop & verhuur
0477 58 52 33

Stwg op Aalst 71, 1745 OPWIJK
open: dinsdag tot vrijdag van 13u tot 18u
zaterdag van 10u tot 12u

VanOssel

Keukens, badkamermeubelen & inbouwkasten

Wilgenlaan 17 bus1
1861 Wolvertem (Meise)
Tel: 02/269.91.02

E-mail: van.ossel.keukens@telenet.be

www.vanosselkeukens.be

KEUKENS
CUISINES
ilwa

Galerij Artemis

Heidestraat 12 - 1861 Wolvertem

Verkoop en aankoop van antiek & kunst.
Groot aanbod van regionale, nationale en
internationale schilderijen.

O.a Edwin Ganz (Meise) en Karel De Bauw (Asse)

Voor afspraak: 0478 69 55 30

*speciaalzaak sinds 1912
voor alcoholische dranken,
rookwaren en geurlampen*

HUIS WILLEMS

Sint-Amandstraat 9
1853 Strombeek-Bever
tel. 02.267.78.90

Den beiaard
TAVERNE - RESTAURANT

keuken open van 12u tot 22u - woensdag gesloten - open op feestdagen

Brusselsesteenweg 48 - 1860 Meise - 02 269 70 04

Banden ROELANTS
ceva tyre network

E-mail: info@bandenroelants.be
www.bandenroelants.be

Merchtemsesteenweg 62
1861 Wolvertem (Meise)
Tel: +32 (0)2 269 11 99
Fax: +32 (0)2 269 62 11

POORT®
CENTER

Klassieke en moderne sierpoorten
Industriële poorten en afsluitingen
Tuinafsluitingen
Geautomatiseerde poorten
Parlofonie en videofonie
Toegangscontrole en camerabewaking

Gratis offerte
02 270 49 62

www.poortcenter.be

Wil je deelnemen aan één van onze werkgroepen? Wil je zelf een werkgroep oprichten rond een bepaald thema? Laat het ons weten door het formulier in te vullen op: <http://goo.gl/VrNPCy>

Bezoek onze Facebook pagina,
je vindt ze op <https://www.facebook.com/erfgoedberla>

Interesse?

Je kan het formuliertje met je kandidatuur met de post sturen
of deponeren in de brievenbus Brusselsesteenweg 44 bus 1 aan de BIB te 1860 Meise.

Naam: _____ GSMnr: _____

Straat: _____ Nr: _____ Te: _____

Email: _____ @ _____

Losse medewerker? ☐	Vaste medewerker? ☐	Sponsoring? ☐	Website maken? ☐
Facebook maken? ☐	Foto's nemen? ☐	Archiveren? ☐	Brochure maken? ☐
Foto's scannen? ☐	Weblog maken? ☐	Organiseren? ☐	Teksten schrijven? ☐
Deelnemen vergaderingen? ☐	Documenten inscannen? ☐	Gewoon meehelpen? ☐	Rondleiding geven? ☐

Hieronder vind je misschien werkgroepen waar je bij wil aansluiten?

Algemene werkgroepen

- Archivering: Historisch archief
- Archivering: Inzamelen en digitaliseren
- Archivering: Kunstschaten
- Archivering: Verenigingsleven
- Marketing en vormgeving
- Tijdschrift en nieuwsbrief
- Praatcafé
- Organisatie evenementen
- Familiekunde
- Archeologie
- Toponiemen
- Monumentenzorg
- VZW Rechtspersoon
- ICT
- Contact met andere gemeentes
- Subsidiëring
- Fondsenwerving

Werkgroepen rond specifieke onderwerpen

- Familie Bulthé (Vliegtuigbouwers)
- Vrije radio's
- IJskelders
- Zelf een werkgroep voorstellen

Omschrijving _____

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Werkgroepen rond de verschillende leefgemeenschappen

☐ Amelgem	☐ Nerom
☐ Eversem	☐ Oppem
☐ Hasselt	☐ Rossem
☐ Imde	☐ Sint-Brixius-Rode
☐ Limbos	☐ Slozen
☐ Meise	☐ Westrode
☐ Meuzegem	☐ Wolvertem

Weet nog niet maar word graag op de hoogte gehouden via email Per post

Openingsuren

Maandag	09:00-12:30 en 14:00-16:30
Dinsdag	09:00-12:30 en 14:00-16:30
Woensdag	09:00-12:30 en 14:00-16:30
Donderdag	09:00-12:30 en 14:00-16:30 en 16:30-18:00
Vrijdag	09:00-12:30 en 14:00-16:30
Op Afspraak	

Kantoor

Naam Kantoor	KBC Bank Wolvertem
Gemeente	1861 Wolvertem
Adres	Stationstraat 2A
Tel	02 272 45 10
Fax	02 272 45 11
Email	wolvertem@kbc.be

Sparen & beleggen**Verzekeren****Lenen****Betalen****Uw voertuig**

- > Autoverzekering
- > Motorverzekering
- > Brommerverzekering

Uw woning

- > Brandverzekering
- > Start2Rent - verzekeringspakket voor huurders
- > Schuldsaldoverzekering

Gezin en gezondheid

- > Familiale verzekering
- > Hospitalisatieverzekering
- > Ongevallenverzekering

Sleutelmomenten

Sommige gebeurtenissen in uw leven maken alles anders.
Zorg dat u goed voorbereid bent.

18 jaar
Verder studeren**Afstuderen**
Eerste inkomen**Een zaak starten****Trouwen**
Samenwonen**Wonen**

Uitgebreide informatie over betalen, lenen, sparen, verzekeren en fiscaliteit.

Kindje erbij**Uit elkaar****Met pensioen****Uw Pensioen als ondernemer****Overlijden**

Slimme oplossingen, aangepast aan uw situatie.

